

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP

AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT

2023

Än flöt det hit och än flöt det dit

Fördelningen av användarinflytande på lokala samlingar i ett flytande bestånd

EMMA ERIKSSON

IVA BUBLIK

HÖGSKOLAN
I BORÅS

© Emma Eriksson & Iva Bublik

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats

– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Än flöt det hit och än flöt det dit: Fördelningen av användarinflytande på lokala samlingar i ett flytande bestånd

Engelsk titel: The distribution of user influence on local collections in a floating collection

Författare: Iva Bublik & Emma Eriksson

Färdigställt: 2023

Abstract: The purpose of this study is to contribute with knowledge about how floating collections can be distributed in different areas of a city. The focus of the study is to see how the library use that influences the floating collections is distributed across the city of Gothenburg and what consequences it may have for access to media in different locations around the city. The research questions posed are: How is the use of library collections distributed in a city with a floating collection? How does user influence shape the local collections in a floating collection? and How do librarians in Gothenburg deal with the effects of a floating collection? The empirical material is official statistics collected from libraries in Gothenburg. The statistics include the number of reservations, borrowed media and returned media from each library and also the turnover rate of the circulation. The theoretical framework that is being used is Michael K. Bucklands theory of the roles of collections. The results show that the collections are unevenly distributed in some areas, that users are more inclined to make reservations for media in certain areas and that librarians sometimes make reservations to their workplace to even out unbalances.

Nyckelord: flytande bestånd, cirkulationsstudier, användarinflytande, samlingar

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	3
1.3 Forskningsfrågor	3
1.4 Avgränsningar	3
2. Bakgrund: Samlingen som begrepp	5
3. Litteraturöversikt	7
3.1 Flytande bestånd	7
3.2 Tillgänglighet inom flytande bestånd	8
3.3 Browsing i ett flytande bestånd	8
3.4 Vilka medier ska flyta?	9
3.5 Bibliotekarierollen i flytande bestånd	9
3.6 Obalanser till följd av flytande bestånd	9
3.7 Ojämligheter i användarpraktiker	10
3.8 Cirkulationsstudier	12
3.9 Spelar det någon roll var bibliotek ligger?	12
4. Teori: Samlingens roll	13
5. Metod	14
5.1 Material	14
5.2 Urval	15
5.3 Presentation av de undersökta biblioteken	15
5.4 Genomförande	17
5.5 Analysmetod	17
5.6 Etiska överväganden	18
5.7 Reliabilitet och validitet	18
6. Resultat	19
6.1 Fördelningen av media på bibliotekens reservationshyllor	19
6.2 Jämförelse mellan fördelningen av plockade reservationer och lån från reservationshyllor	20
6.3 Jämförelse mellan bibliotekens cirkulationstal	21
6.4 Jämförelse mellan bibliotekens omsättningstal	21
6.5 Fördelningen av det gemensamma beståndet på lokala samlingar	23
6.6 Förhållandet mellan omsättning och andelen biblioteksinterna reservationer	24
7. Analys och diskussion	25
7.1 Reservationers fördelning över staden	25
7.2 In- och utflöden	26
7.3 Omsättning	27
7.4 Bibliotekarierollen i ett flytande bestånd	28
7.5 Undantag i det flytande beståndet	28
8. Slutsats	30

1. Inledning

Att samla, organisera och tillgängliggöra dokument tillhör bibliotekets kärnuppgifter, men på vilket sätt det ska göras och vilka syften det ska tjäna har varierat genom tiderna (Lerner, 2009). Inom biblioteksvetenskapen finns en idé att det råder "en komplicerad relation mellan ett samhälle vid en given tidpunkt och det sätt som biblioteken organiserar sitt bestånd" (Hansson, 1998, s. 9). Söderlind och Elf (2014) visar genom sin kartläggning av de svenska bibliotekens mediestrategiska arbete att de senaste decenniernas beståndsutveckling präglats av en ökad "användarstyrning" (s. 55). Trenden har yttrat sig i att allt fler bibliotek låter sina användares efterfrågan avgöra vilka medier som köps in och vilka som gallras, snarare än att på egen hand planera vad en komplett samling bör innehålla (Söderlind & Elf, 2014). Ett annat sätt att se på modellen är att användarna snarare än att styra påverkar eller utövar inflytande över beståndet.

Anpassningen efter användarnas behov och önskemål, ska enligt förespråkarna öka bibliotekets relevans och legitimitet, men har också kritiserats för att behandla biblioteksanvändare och medborgare som om de vore konsumenter på en marknad (Grissler, 2013; Hansson, 2012; Söderlind & Elf, 2014).

En modell inom användarorienterat beståndsutveckling är *flytande bestånd* som innebär att flera bibliotek delar mediebestånd och att mediernas placering - alltså vilken lokal samling de hamnar i - styrs av låntagarnas handlingar, genom att medier stannar där de senast återlämnats. Modellen har blivit allt mer populär både på universitets- och folkbibliotek.

Bibliotek i vidsträckta bergsområden i Nordamerika var först ut att tillämpa flytande bestånd, för ungefär hundra år sedan. För att få ut så mycket som möjligt av sina knappa resurser delade de bestånd med varandra och det fick till följd att de inte behövde köpa egna kopior av varje bok. Genom att dessutom låta böcker stanna kvar på biblioteket där de återlämnats, behövde de inte skicka iväg böckerna på långa transporter under osäkra väderförhållanden (Bartlett, 2014). Från att ha varit en praktisk nödvändighet för ett fåtal bergsbibliotek, blev modellen under 2010-talet omskriven och allt mer populär och används eller har använts på bibliotek i bland annat Nordamerika, på Nya Zeeland, i Australien, Kanada och Sverige (Bartlett, 2014; Cessak-Obydzińska, 2016, Söderlind & Elf, 2014).

I Sverige har flytande bestånd tillämpats eller tillämpas än idag på bland annat Eskilstuna bibliotek, biblioteken i Gävleborgs län, Linköpings universitetsbibliotek, Stockholms stadsbibliotek, biblioteken i Värmland, Växjö bibliotek samt på biblioteken i Göteborg. På vissa bibliotek har endast delar av bestånden flutit, medan andra låtit alla typer av material flyta (Carlsson, 2014).

I Göteborg infördes flytande bestånd 2011. Enligt en uppföljande utvärdering av införandet skriven av stadens biblioteksenhetschefer har målet varit att ge stadens bibliotek likvärdig tillgänglighet av medier (2015). Införandet av modellen följdes av kritik, framför allt från bibliotekariers håll, som handlade om att systemet skulle leda till att personalen fick mindre kontroll och kunskap om bestånden, vilket skulle leda till sämre biblioteksservice och ytterligare förstärka segregationen i Göteborg (Andersson, 2013; Grissler, 2018; Det flytande beståndets haveri, 2013). Kritikerna befarade att eftertraktade böcker skulle hamna på bibliotek med aktiva användare som hade koll på litteraturnyheter och reserverade böcker, medan biblioteken i resurssvaga förorter skulle bli utarmade (Andersson, 2013; Grissler, 2018; Det flytande beståndets haveri, 2013). Biblioteksledningen svarade med att

bibliotekarierna i sådana fall fick hjälpa teknikovana biblioteksanvändare att reservera böcker (Andersson, 2013). I en intervju kring införandet av flytande bestånd formulerade dåvarande chef för Göteborg stads bibliotek Christina Persson ledningens syn på frågan: "Ska personalen eller användarna bestämma vad som ska finnas på biblioteket? Detta med flytande bestånd är något som relaterar till vår vision om det användarstyrda biblioteket." (Svedemyr, 2013, stycke 16).

Beatrice Berg (2022) visar i sin masteruppsats att bibliotekarier som arbetade i Göteborg tio år efter införandet av flytande bestånd fortfarande var kritiska och ansåg att systemet spädde på segregationen i staden, då de upplevde att alla användare inte var lika benägna att påverka sitt lokala biblioteks bestånd med hjälp av reservationer. Berg beskriver hur bibliotekarier försöker utjämna obalanser i reservationerna genom att själva reservera medier till sin arbetsplats, återlämna dem och sedan ställa upp dem på hyllan.

Debatten om flytande bestånd och dess konsekvenser för användare och bibliotekens verksamhet har varit livlig inom biblioteksbranschen, men inom forskningen har det varit tystare i frågan. Med vår studie vill vi belysa hur användares inflytande kan fördela sig i bibliotekssamarbeten som tillämpar flytande bestånd och vilka konsekvenser fördelningen får för bibliotekens lokala samlingar. Vi ska ägna vår studie åt frågan genom att analysera cirkulationsstatistik från Göteborgs bibliotek med hjälp av Bucklands teori om samlingens roll.

1.1 Problemformulering

Flytande bestånd innebär att flera bibliotek delar mediesamling och att användares biblioteksanvändning i form av reservationer och återlämningar påverkar på vilket bibliotek medier hamnar. Biblioteksanvändningen skiljer sig åt mellan olika grupper: forskning visar att bland annat socioekonomiska faktorer har betydelse för på vilket sätt och hur ofta människor använder sig av bibliotek (Carlozzi, 2022). Ett vanligt argument för flytande bestånd är att systemet ska bidra till att lokala samlingar ständigt förnyas och anpassas efter de lokala användarnas behov (Bartlett, 2014). Men om vissa grupper är mer benägna än andra att påverka beståndet och dessa gruppers användning fördelar sig ojämnt över de ingående bibliotekssamlingarna, till exempel till följd av segregation eller människors rörelsemönster i en stad, skulle det kunna innebära att några samlingar förnyas och användaranpassas mer än andra, vilket i sin tur skulle kunna vara problematiskt ur likvärdighetssynpunkt. Vi anser därför att modellens verkningar på lokala samlingar är relevanta att studera.

I ett flytande bestånd hamnar en av beståndsutvecklingens kärnuppgifter, att planera vilka resurser som ska ingå i ett biblioteks samling, utanför bibliotekariers kontroll. Därför är modellens betydelse för bibliotekarirollen också intressant att studera. Weber (2016), Åslund Jerkvall (2014) och Berg (2022) har i sina studentuppsatser studerat bibliotekariers upplevelser av att arbeta i ett flytande bestånd. Vi närmar oss istället frågan med kvantitativ metod.

Vi har upptäckt att flytande bestånd är ett ganska obeforskat ämne inom biblioteks- och informationsvetenskapen, trots att det är ett system för att organisera bestånd som blivit allt vanligare de senaste decennierna och trots att det innebär ett helt nytt sätt att arbeta med beståndsutveckling, i vilket användares efterfrågan kan anses väga tyngre än likvärdighet eller bibliotekariers kontroll över samlingen. Särskilt sällsynta är studier om flytande bestånd på folkbibliotek. Här kan vår studie bidra till ny kunskap.

Vi har valt att fokusera Göteborg då det är en stad med flytande bestånd som ligger oss nära geografiskt, vilket gav oss en fördel i att hitta kontakter för att få tag på statistik. Flytande

bestånd i just Göteborg har även debatteras flitigt, både i media och i bibliotekssammanhang och vi tycker därför att det finns mer underlag för forskning om situationen i Göteborg än i andra städer som tillämpar flytande bestånd. Det finns inte så mycket forskning om hur användarinflytandet är fördelat, vare sig i Göteborg eller andra städer - det mesta som har skrivits på temat är utvärderingar utan vetenskapligt anspråk. Det finns flera skäl att tro att användarinflytandet inte är jämt fördelat över stadens bibliotek, men i vår studie ska vi inte fokusera på möjliga orsaker till eventuella obalanser, utan istället titta på hur användarinflytandet fördelar sig och analysera hur det påverkar stadens samlingar. Hur flytande bestånd påverkar lokala samlingar är även det ett till synes utforskat spår och vi har på så vis identifierat ännu en kunskapslucka.

I vår analys av användarinflytandet på lokala samlingar inom ett flytande bestånd utgår vi från Bucklands (1989) teori i vilken han delar in samlingens roll i bibliografiska, arkiverande och tillgängliggörande. Teorin lanserades årtionden före det flytande beståndets genombrott, men Buckland tillämpar den på en annan beståndsutvecklingspraktik som går ut på att bibliotek delar resurser med varandra, nämligen fjärrlån, och analyserar praktikens betydelse för samlingens olika roller. Därför anser vi att teorin kan bidra till nya insikter om det flytande beståndets inverkan på lokala samlingar, som är en beståndsutvecklingspraktik i vilken bibliotek inte bara lånar enskilda resurser av varandra, utan äger alla medier gemensamt. Vi har därmed ett biblioteksperspektiv där vi fokuserar på bibliotekets samlingar och dess funktioner.

1.2 Syfte

Med vår studie vill vi bidra till kunskap om hur ett flytande bestånd kan se ut och fördela sig i olika områden i en stad. Vi är intresserade av hur den biblioteksanvändning som styr det flytande beståndet fördelar sig på stadens lokala samlingar och i förlängningen vilka konsekvenser det kan ha för tillgången till medier på olika platser runt om i staden. Ett delsyfte med vår studie är att undersöka hur bibliotekarier hanterar verkningarna av ett flytande bestånd.

Studien kan bidra till att fylla kunskapsluckan om flytande bestånd på folkbibliotek ur ett biblioteksperspektiv.

1.3 Forskningsfrågor

- Hur fördelar sig användningen av bibliotekens samlingar i en stad med flytande bestånd?
- Hur formar användarnas inflytande de lokala samlingarna i ett flytande bestånd?
- Hur hanterar bibliotekarier i Göteborg verkningarna av ett flytande bestånd?

1.4 Avgränsningar

I den här studien undersöker vi cirkulationen och reservationerna av tryckta medier på Göteborgs folkbibliotek. Vi är intresserade av fysisk tillgång och fördelning av medier och studerar därför inte användningen av elektroniska medier, som ju inte behöver inte förflyttas utan nås digitalt.

Vi studerar alla tryckta medier men har i beaktning att all media på stadens bibliotek inte flyter. Hit räknas bland annat barnlitteratur - det vill säga pekböcker, bilderböcker och böcker för barn i åldern sex till tolv (Göteborgs stad, 2022). Barnlitteraturen vid Göteborgs bibliotek

ingick tidigare i det flytande beståndet, men undantogs 2015 och kan nu reserveras och återlämnas på valfritt bibliotek för att sedan skickas tillbaka till sina hembibliotek (Berg, 2022). Det finns även andra undantag som inte flyter och dessa inkluderar sju-dagarslån, tidskrifter, media i magasin, lokalsamlingar, äppelhyllemedia: medier främst riktade till barn med funktionsnedsättning, bokkassar, brädspel samt media köpt för skolpengar (Göteborgs stad, 2022).

Enheterna som vi undersöker är Göteborgs folkbibliotek, snarare än deras användare. Även om det är troligt att de flesta som använder sig av ett visst bibliotek bor eller arbetar i närheten av det (Park, 2012), kan vi inte med säkerhet veta vilka deras användare är.

2. Bakgrund: Samlingen som begrepp

Bawden och Robinson (2022) förklarar begreppet samling som flera samlade dokument med en inbördes relation. De menar att bibliotek är samlingar av immateriella objekt - eller idéer - som förkroppsligats i dokument. Buckland (1989) landar i en liknande förklaring när han beskriver bibliotek, som han menar är institutioner som hanterar idéer och kunskap genom fysiska objekt som tryckt media. Aktiviteterna biblioteken ägnar sig åt i arbetet med sin samling kallas beståndsutveckling eller beståndshantering (Bawden & Robinson, 2022).

Enligt Bawden och Robinson (2022) handlar beståndsutvecklingsarbetets viktigaste frågor om att ringa in vilken funktion en samling ska fylla, vem den är till för, vilken typ av dokument som ska ingå i den och hur den ska organiseras. Atkinson (1994) introducerar begreppet *antisamling* som betyder resurser som potentiellt skulle kunna ingå i en samling, men inte gör det. Buckland (1989) resonerar på ett liknande sätt, när han beskriver att samlingen är det utsnitt av potentiellt samlingsbara resurser, som ett bibliotek valt ut för att uppnå ett visst mål: till exempel för att söka tillfredsställa sina användares informationsbehov.

Beståndsutveckling och beståndshantering kan alltså sammanfattas som de vägval bibliotek behöver göra kring tillgängliggörandet av medier för en tänkt användargrupp (Buckland, 1989). I praktiken handlar dessa val om på vilken plats medierna ska samlas, med vilka medier samlingen ska utökas, hur många exemplar av varje manifestation som ska tillgängliggöras, hur samlingen ska tas hand om, vilka medier som gallras eller flyttas till ett magasin, vilka låneregler som ska gälla och huruvida biblioteket ska ingå i beståndssamarbeten med andra bibliotek (Bawden & Robinson, 2022; Buckland, 1989). Med Atkinsons ord (1994) innebär urvalsprocessen inom beståndsutveckling att bestämma vilka delar av antisamlingen som ska inkluderas i samlingen. Som beslutsunderlag för beståndsutvecklingsarbetet behöver också samlingen och dess användning ständigt utvärderas (Atkinson, 1994; Bawden & Robinson, 2022).

Atkinson (1994) menar att bibliotekets mål bör vara att tillgängliggöra de resurser användarna önskar så snabbt som möjligt. Snabbast tillgång till tryckt media kan biblioteket tillgodose genom att köpa in resurser som kommer att bli efterfrågade. Han argumenterar för att beståndssamarbeten kan öka tillgången till de medier som befinner sig i antisamlingen, men att endast innehav kan ge omedelbar tillgång till dem.

Bawden och Robinson (2022) menar att de senaste decenniernas digitala utveckling inneburit att ägande och plats förlorat i betydelse för samlingsbegreppet på bekostnad av tillgänglighet. Det är svårare att definiera var en digital samling tar slut, när dokument är länkade till varandra på många olika sätt. Till skillnad från en traditionell fysisk samling, som utgörs av ett bestämt antal objekt på en viss plats, är en digital samling dynamisk och oförutsägbar. Atkinson (1994) och Van der Meer Martens (2011) argumenterar för att gränserna mellan samlingar och antisamlingar allt mer suddats ut i digitala samlingar. Van der Meer Martens lyfter fram webbsidor som Wikileaks och fanfictionsidan Archive of Our Own som interaktiva samlingar där användarna själva kan redigera samt lägga till taggar och kommentarer, något som inte är möjligt i traditionella fysiska samlingar. Från ett användarperspektiv skulle etableringen av antisamlingar på bibliotek kunna öppna upp för möjligheten att göra samlingarna mer interaktiva. Atkinson (1994) menar att digitaliseringen kommer leda till att en allt större del av selekteringen av de resurser som biblioteken ska

tillgängliggöra hamnar i användarnas händer. Ross och Pongracz (2008) diskuterar bibliotekssamlingens framtid och menar att även om de fysiska samlingarna inte kommer att försvinna, har bibliotekens samlingar av bland annat artiklar och dokument nästan uteslutande blivit digitala.

Söderholm och Nolin (2015) skriver om att även synen på fysiska samlingar har förändrats inom bibliotekssammanhang. Från att fokuset har varit på stora samlingar hos enskilda bibliotek har medierna blivit mer rörliga i och med införandet av bland annat bokbussar och fjärrlån. Samlingarna har blivit mer splittrade och fokus inom beståndsutveckling har allt oftare lagts på att tillgodose användarnas egna önskemål.

Hansson (2012) kritiserar den passiva serviceandan som han menar rått i biblioteksvärlden sedan åttiotalet, och argumenterar för att biblioteket inte behöver nöja sig med att ge användarna vad de vill ha, utan också skulle kunna erbjuda dem något de inte visste att de ville ha.

Bawden och Robinson (2022) beskriver att det råder debatt om huruvida utvecklingen av samlingen är bibliotekets viktigaste uppgift, eller om service och kommunikation är lika viktiga eller viktigare som kärnuppgifter för institutionen. Ross och Pongracz (2008) menar att biblioteken istället för att fokusera på sin samlande funktion i allt högre grad blivit mötes- och studieplatser, men har trots det ett sjunkande antal besökare. De argumenterar för att biblioteken bör omvärdera synen på sina samlingar för att kunna behålla sina användare i en allt mer digital värld.

3. Litteraturöversikt

3.1 Flytande bestånd

Flytande bestånd är som vi nämnt i inledningen en modell för att fördela bestånd, som går ut på att flera bibliotek har ett gemensamt bestånd i vilket de enskilda medierna saknar fast placering. Deras tillfälliga placering beror på vilket bibliotek de senast återlämnats, eller reservats utan att hämtas (Bartlett, 2014).

Det mesta som har publicerats om flytande bestånd är skrivet av bibliotekarier eller bibliotekschefer som utvärderar hur systemet har fungerat i praktiken på deras arbetsplatser (Canty et al., 2012; Cessak-Obydzińska, 2016; Rutherford, 2016) eller pilotprojekt på hur implementeringen av flytande bestånd har fungerat (Coopey et al., 2016; Burman & Brage, 2016). Den forskning vi har kunnat hitta har till övervägande del varit från USA även om flytande bestånd också används i bland annat Australien, Kanada och Nya Zeeland (Cessak-Obydzińska, 2016). En av de mest citerade publikationerna är Wendy K. Bartletts bok från 2014. Bartlett, dåvarande beståndsutvecklingschef på ett folkbibliotek i Ohio, har skrivit vad som närmast kan ses som en handbok för bibliotek som vill införa flytande bestånd och grundar sig på praktiska erfarenheter från nordamerikanska folk- och universitetsbibliotek. Bartletts bok har blivit flitigt citerad när det kommer till texter om flytande bestånd, dock saknar den ett vetenskapligt anspråk då Bartlett varken specificerar eller problematiserar sin metod. Bartlett är även tydligt positivt inställd till flytande bestånd och blir därför inte en helt oberoende källa.

Flytande bestånd är som vi nämnt tidigare ett tämligen obeforskat område, men vi har funnit flera studentuppsatser kring systemet, varav flera behandlar fallet Göteborg. Lina Åslund Jerkvall (2014) utförde under perioden då stadens barnsamling fortfarande flöt en studie om hur systemet påverkade barnbibliotekariers arbete, yrkesidentitet och deras uppfattningar kring det flytande beståndets konsekvenser för användargruppen barn. Barnbibliotekarierna som intervjuats i studien var av uppfattningen att det flytande beståndet missgynnade användargruppen barn och försvårade det litteraturförmedlande och beståndsutvecklande arbetet. Johannes Jensen (2021) studerar genom intervjuer och protokoll beslutsprocessen bakom införandet av flytande bestånd, och vad den kan berätta om Göteborgs stad som organisation. Han menar att processen visar att införandet av flytande bestånd verkar ha setts som ett mål i sig från organisationsledningens håll, snarare än för dess förväntade effekter på stadens bibliotek. Berg (2022) har undersökt bibliotekariers upplevelser av att arbeta med ett flytande bestånd ur ett jämlikhetsperspektiv och visar att en vanlig uppfattning var att systemet förstärkte segregationen i staden, så att förortsbibliotek i nordöstra Göteborg blev utarmade på bekostnad av bibliotek i välbärgade områden i Sydväst och Centrum.

Däremot råder det en brist på forskning som studerar flytande bestånd på folkbibliotek. Varför det är så är svårt att svara på. Xiaoyao Han genomförde år 2020 en studie där han med hjälp av bibliometriska verktyg undersökte vilka områden som det forskats mest på inom bibliotek- och informationsvetenskap. Enligt Hans undersökning så har forskning som relaterar till biblioteksområdet sjunkit betydligt sedan mitten av 2000-talet medan forskning inom det informationsvetenskapliga området ökat. Det är först efter den tidsperioden som användningen av flytande bestånd blivit mer utbredd. Det är en möjlig förklaring till varför ämnet är outforskat.

3.2 Tillgänglighet inom flytande bestånd

Bartlett (2014) menar att användarna som tar del av ett flytande bestånd upplever att det köps in mer material eftersom beståndet hela tiden förändras, fast det i själva verket köps in mindre material. Weber (2016) visar i sin masteruppsats att bibliotekarier som arbetar med flytande bestånd upplever att deras användare får ta del av böcker de själva inte hade haft råd att köpa in. Resonemangen går alltså ut på att fler medier kan bli tillgängliga för användare när flera bibliotek fogar samman sina mindre samlingar till en större.

Bartlett (2014) och Cessak-Obydzińska (2016) tar även upp en annan aspekt av tillgänglighet: de menar att ett flytande bestånd ger fördelen att varje enskilt medieexemplar är tillgängligt för användarna en större del av tiden eftersom ingen tid spills på transporter mellan biblioteket där en användare återlämnat det och biblioteket som äger exemplaret.

Michael K. Buckland (1989) poängterar dock vikten av omedelbar fysisk tillgänglighet av medier, och Lees intervjustudie från 2005 visar att användare inte ansåg medier vara tillgängliga om de inte fanns fysiskt på deras egna bibliotek, även om de kunde skickas från ett annat bibliotek på ett par dagar. I Bergs (2022) uppsats berättar bibliotekarier som arbetar i områden de anser missgynnas av det flytande beståndet, att det förekommer användare som inte finner materialet de söker och då hellre åker till Stadsbiblioteket för att låna det, eller helt enkelt struntar i att låna det, än att reservera en bok och vänta ett par dagar på att den skickas till ens lokala bibliotek. Även i Burman och Brages (2016) fallstudie av flytande bestånd på akademiska bibliotek uppger bibliotekarierna att användarna kan uttrycka missnöje över att böckerna finns utspridda på flera bibliotek och därför inte direkt tillgängliga där de behövs. Bibliotekarierna uppger även att böcker kan hamna på bibliotek där de egentligen inte hör hemma, till exempel att en bok om stickning blir kvar på ett forskningsbibliotek.

Enligt Lee (2005) råder det en dissonans mellan hur bibliotekarierna ser på bibliotekens samlingar och hur användarna ser på dem. Där användarna i Lees studie fokuserade på att ha omedelbar tillgång till så mycket relevant material som möjligt så fokuserade bibliotekarierna i studien på att vara i kontroll över bibliotekens samlingar genom att noggrant planera beståndsutvecklingen.

3.3 Browsing i ett flytande bestånd

Browsing beskrivs av Case och Given (2016) som ett sökbeteende där utgångspunkten inte alltid är att finna information. En nyfikenhet över ett visst ämne kan leda till uppsökandet av information om ämnet, utan någon speciell tanke om att göra något med informationen. I de fallen där browsing leder till slumpmässiga informationsfynd, det vill säga att informationssökaren letar efter objekt A men istället hittar objekt B, så kallas det *serendipity*. Enligt Bartlett (2014) och Cessak-Obydzińska (2016) ger ett flytande bestånd bättre förutsättningar för browsing, eftersom hyllorna ständigt är i förändring. Bergs (2022) studie visar också att förutsättningarna för browsing är goda, på bibliotek med hög cirkulation. Bibliotekarier som arbetar på bibliotek med låg cirkulation upplevde istället att deras hyllor var urplockade och därför oinspirerande för användarna. I Burman och Brages (2016) fallstudie är just browsing något som av bibliotekarierna anses påverkas negativt av det flytande beståndet då användarna uttrycker att deras möjligheter att browsa försämras av att beståndet är splittrat och att böckerna inte finns tillgängliga på hyllan.

Buckland (1989) anser att förutsättningarna för browsing underlättas om det är tydligt vilka medier som finns i beståndet. För användarna är det enligt Buckland ibland lättare att browsa

på hyllorna än att använda sig av katalogen, detta eftersom de då får en tydligare överblick av vilka medier som beståndet består av.

3.4 Vilka medier ska flyta?

Något som tas upp när flytande bestånd diskuteras är huruvida delar av beståndet ska undantas från att flyta. I Göteborg flöt till en början både stadens barn- och vuxenlitteratur, men 2015 undantogs skönlitteratur för barn från det flytande beståndet, (Berg, 2022). Det är svårt att hitta någon officiell förklaring till beslutet, men Lina Åslund Jerkvalls (2014) ger flera möjliga ledtrådar i sin kandidatuppsats i vilken hon intervjuat barnbibliotekarier om hur deras arbete påverkats av det flytande beståndet. De intervjuade bibliotekarierna upplevde att barn till exempel drivs av iver i högre grad än vuxna och lätt ger upp om boken de vill ha inte finns att tillgå just när de besöker biblioteket, och att de inte själva kan bestämma när de ska besöka biblioteket och därför kanske inte kan hämta reserverade böcker i tid. En vanligt förekommande uppfattning var att det flytande beståndet gynnade barn vars föräldrar hade kunskap om böcker och bibliotek på bekostnad av barn vars föräldrar inte var aktiva läsare eller biblioteksanvändare och att obalansen mellan stadens bibliotek förstärkte sociala orättvisor.

Enligt Bartlett (2014) är barnlitteratur inte så rörlig och påverkas inte av flytande. Berg (2022) tar i sin uppsats upp om vilka medier som ska undantas från flytande bestånd. Ingen av bibliotekarierna som Berg intervjuar anser att medier för barn borde flyta, men om resten av beståndet råder det delade meningar. Vissa anser att skönlitteratur för vuxna inte borde flyta på deras bibliotek och andra anser att facklitteratur bör undantas. På medier där flytandet fungerar bra nämns böcker på andra språk samt kurslitteratur. I biblioteket som Cessak-Obydzińska (2016) skriver om så flyter inte minoritetsspråk och lokala samlingar. Canty et al. (2012) beskriver att det finns en oro hos bibliotekarierna för att lokala samlingar ska spridas ut och eventuellt bli gallrade hos någon som inte ser deras värde.

3.5 Bibliotekarierollen i flytande bestånd

Flera av texterna behandlar det flytande beståndets effekter för bibliotekarierollen. Bartlett (2014) beskriver bibliotekarier som är rädda för att införandet av flytande bestånd ska leda till att de förlorar kontroll och kunskap kring sin samling. Enligt Cessak-Obydzińska (2016) upplever en del av personalen i hennes studie att de förlorar sin rådgivande förmåga till följd av den minskade kontrollen. Canty et al (2012) menar att en del är rädda att lokala samlingar som noggrant utvecklats genom åren nu är hotade. Weber (2016) argumenterar för att bibliotekarier är experter på att möta sina användares behov och att det flytande beståndet minskar deras möjligheter att utöva sina kunskaper.

3.6 Obalanser till följd av flytande bestånd

Flytande bestånd innebär att bibliotekets samling påverkas av användarnas reservationer och återlämningar. Huruvida det är bra, råder det delade meningar kring i litteraturen vi läst.

Bartlett (2014) menar, liksom Weber (2016) och Rutherford (2014), att den största utmaningen som flytande bestånd för med sig är obalansen som kan uppstå mellan biblioteksenheter som används på olika sätt av sina användare, eller vars mest frekventa användare använder sig av bibliotek på skilda sätt.

Canty et al. (2012) ser fördelar i att samlingarna i och med det flytande beståndet nu speglar behovet hos användarna i speciella filialer, till exempel att ryska böcker samlas upp i

områden där det bor många rysktalande. Cessak-Obydzińska (2016) menar att användarinflytandet på bestånden gör dem mer organiska.

Enligt Bartlett (2014) ger införandet för de flesta biblioteken enbart fördelar, men för mellan en femtedel och en tiondel så kan obalans uppstå i beståndet. Speciellt bibliotek i områden där mycket människor rör sig, som till exempel innerstadsbibliotek, kan bli överrepresenterade som inlämningsbibliotek. Obalansen kan dessutom förstärkas om användarna på dessa bibliotek är tekniskt lagda och reserverar böcker i en större mån än andra. Mindre filialer kan istället tömmas på böcker om färre återlämnar sina böcker där och användarna vid dessa filialer tenderar även att reservera böcker i lägre utsträckning.

Rutherford (2016), bibliotekarie i Nashville, utvärderar införandet av flytande bestånd i Nashvilles folkbibliotek genom att följa hur exemplar flyter mellan biblioteken i staden och jämföra hur efterfrågan på medier för olika genrer och författarskap ser ut. Studien visar att innerstadsbiblioteken, där användarna hade låg medelinkomst och utbildningsnivå och var mindre benägna att reservera böcker, blev tömda på populärt innehåll. Dessa bibliotek kom att fungera som ”återlämningsbibliotek” och blev överfyllda av material som inte blev utlånat igen. Studien visar också att cirkulationstalen minskade för de flesta av biblioteken som delade bestånd, men att de ökade för de fyra bibliotek vars användare hade hög utbildningsnivå och inkomst. Som konsekvens av flytandet så minskade utbudet av populära genrer på de flesta biblioteken. Rutherford drar slutsatsen att flytande bestånd kanske passar för biblioteksnätverk i rurala områden, men inte för urbana områden med hög segregation. Även Canty et al. (2012) och Cessak-Obydzińska (2016) nämner att en liten del av beståndet drabbats av viss obalans, även om systemet överlag fungerat bra.

Weber (2016) menar att utfallet av ett flytande bestånd inte blir demokratiskt om hjärtat i systemet, användarstyrningen via reservationer, inte utförs av alla användargrupper i lika hög utsträckning och att grupper som barn, användare som inte är tekniskt kunniga, äldre, ekonomiskt utsatta personer samt minoriteter missgynnas av systemet. Bartlett (2014) menar att problemet med användare som är olika benägna att efterfråga medier, kan lösas genom att att bibliotekarierna uppmuntrar sina användare till att reservera fler böcker samt själva beställer in böcker på efterfrågade ämnen, men ser det också som principiellt riktigt att användarnas efterfrågan påverkar utbudet, även när det leder till minskade samlingar på vissa bibliotek.

Joacim Hansson (2012), som genom diskursanalys studerat hur idén om folkbibliotekets kärnuppgifter förändrats över tid, menar att de nordiska folkbiblioteken sedan de grundades i början av nittonhundratalet haft en strävan att överbrygga och kompensera för sociala klyftor. Han menar att trenden med användarinflytande snarare befäster sociala skillnader, eftersom användarinflytandet tenderar att vara ojämnt fördelat och de som aktivt påverkar bibliotekens bestånd och verksamhet ofta tillhör en och samma socialgrupp - med samma utbildningsnivå och etniska tillhörighet som bibliotekarierna själva.

3.7 Ojämligheter i användarpraktiker

Som ovan nämnt finns det inte så mycket forskning på flytande bestånd, det finns däremot en del forskning över ojämlikheter i användarpraktiker på bibliotek. Sådana ojämlikheter kan uppstå genom till exempel språkligt eller digitalt utanförskap. Forskning inom det här området är relevant för studien för att kunna förstå hur biblioteksanvändning ser ut i olika områden och hos olika användargrupper. Detta kan ge en inblick i hur flytande bestånd kan påverka dessa beteendemönster.

I Sverige så har Ola Pilerot skrivit ett flertal texter på ämnet och 2018 skrev han tillsammans med Jenny Lindberg en rapport på uppdrag av Regionbibliotek Uppsala. Pilerot och Lindberg undersöker med hjälp av intervjuer och observationer nyanländas biblioteksanvändning. Bibliotekens tjänster kan enligt Pilerot och Lindbergs rapport vara en väg in i det svenska samhället och ett sätt att bygga upp socialt kapital. Att bibliotek kan användas som ett verktyg till att bygga upp socialt kapital är något som även lyfts fram i utländska studier på ämnet av John Shepherd et al. (2018) samt Nafiz Zaman Shuva (2021).

Genom biblioteket kan de nyanlända i Sverige inte bara få verktyg till det svenska språket utan även lära sig hur det svenska samhället fungerar. För nyanlända kan folkbibliotek vara något som de inte hade tillgång till i sina hemländer, detta tas upp hos Shuva (2021) där en majoritet av respondenterna uppger att de aldrig besökte folkbibliotek i sina hemländer. Bibliotekets bestånd är viktigt för att lära sig svenska och ett stort problem är att det inte finns tillräckligt mycket lämpliga böcker och medier att välja mellan (Pilerot & Lindberg, 2018). I en studie av Ingrid Atlestam et al. (2011) beskrivs hur biblioteksanvändare med invandrabakgrund ogärna använder sig av bibliotekskatalogen även om den finns tillgänglig på deras hemspråk. De reserverar även sällan böcker från andra bibliotek vilket gör att det blir viktigt att "rätt sorts böcker" finns att låna på hyllan. Detta bekräftas även av Pilerot och Lindberg (2018) som även noterar att beståndet av böcker på de nyanländas modersmål ofta beskrivs som undermåligt av låntagarna. Aditi Gupta et al. (2022) beskriver hur biblioteksanvändare uttrycker att de skulle besöka biblioteken oftare om det fanns böcker på deras hemspråk tillgängliga på hyllan.

En annan typ av ojämlikhet i biblioteksanvändning är det som brukar kallas för digitalt utanförskap. Eftersom vår omvärld blir allt mer digitaliserad kan det för vissa teknikovana användargrupper vara svårt att hänga med i allt det nya. Då systemet med flytande bestånd grundar sig i att användarna bland annat ska känna till hur reservationer kan göras så krävs det en viss teknikvana vilket Weber (2016) tar upp. Under covid-19-pandemin så blev det digitala utanförskapet extra synliggjort då många samhällstjänster stängde ned fysiskt, till exempel så stängde ett flertal bibliotek i Göteborgsområdet ned under en period. Robinson et al. (2015) argumenterar i en forskningsöversikt att det digitala utanförskapet borde räknas in till de traditionella typerna av utanförskap då det flera olika nivåer påverkar de i den digitala klyftans liv, till exempel möjligheter till att få vård, anställning och utbildning. I en studie från 2014 undersöker Haight et al. demografin på den digitala klyftan i Kanada med hjälp av statistiska dataanalyser. Låginkomsttagare, nyanlända samt lågutbildade var enligt Haight et al. överrepresenterade bland de som befann sig i den digitala klyftan. Enligt den Svenska internetstiftelsens rapport från 2022 så tillhör äldre den delen av befolkningen som använder internet minst av alla.

3.8 Cirkulationsstudier

Inom litteratur som handlar om utvecklingen av bibliotekens bestånd, har cirkulationsstatistik - det vill säga data om utlån och återlämningar - använts för att studera biblioteksanvändning (Igarashi et al., 2020). Exempelvis har Galyani-Moghaddam och Taheri (2020) använt sig av uppgifter om låntagare och deras biblioteksanvändning för att undersöka hur ungdomars läsvanor skiljer sig åt beroende på demografiska faktorer.

Igarashi et al. (2020) har jämfört cirkulationsstatistik från två japanska bibliotek för att undersöka hur informationsbehoven hos deras användare ser ut. Koto District Library i Tokyo är det största biblioteket i Japan, medan Tahara City Library i Aichi-prefekturen ligger på landsbygden. Biblioteken ska representera det urbana respektive det rurala Japan.

Informationsbehov tolkas i studien rakt av som efterfrågan på bibliotekens befintliga bestånd: forskarna tittar på hur ofta böcker med olika klassificeringar lånats på de två biblioteken. De använder sig av måtten *turnover rate*, som beräknas genom att dela antalet cirkulationer i varje klass med den totala mängden medier i klassen, och *turnaround time* som är tiden mellan införskaffandet av ett material och dess första utlån. Resultatet visar att böcker om odling lånas i högre utsträckning på det lantliga biblioteket, vars samling överlag har högre omsättning än det urbana biblioteket.

Geografisk spridning av biblioteksanvändning har också studerats av Gong et al. (2008) som undersökt hur socialt kapital kan förklara variationen i biblioteksanvändning mellan tre olika områden i New York. Det sociala kapitalet och biblioteksanvändningen i stadsdelarna dokumenterades genom enkäter till förbipasserande vid biblioteken och biblioteksanvändningen mättes vidare med hjälp av bibliotekens egna statistik om cirkulationstal och aktiviteter på biblioteket. Studien syftade till att pröva teorin om socialt kapital mot två alternativa förklaringsmodeller: diversitet och segregation, som forskarna räknade ut med hjälp av offentlig statistik om den demografiska sammansättningen och spridningen i de tre stadsdelarna. De drog slutsatsen att socialt kapital kan vara en bland flera förklaringar till geografisk variation i biblioteksanvändning, men att diversitet och segregation var mer framgångsrika som förklaringsmodeller.

3.9 Spelar det någon roll var bibliotek ligger?

Inom biblioteks- och informationsvetenskapen har geografiska metoder använts för att studera hur närheten till bibliotek påverkar användningen av dem. Allen (2019) har studerat hur resmöjligheter till bibliotek under deras öppettider påverkar den fysiska tillgången till dem över dygnets timmar. Park (2012) har kombinerat låntagaruppgifter och geografisk data för att undersöka hur lång tid biblioteksanvändare rest från sina hem för att låna en bok och sett att närheten till bibliotek är avgörande för användningen av dem, men också att socioekonomiska faktorer som att ha omyndiga barn och hög utbildningsnivå har positiv påverkan på hur länge människor rest för att besöka ett bibliotek.

4. Teori: Samlingens roll

För att analysera materialet har vi använt oss av Michael K. Bucklands teori om en specifik aspekt av beståndsutveckling: samlingens roll. Buckland redogör för teorin i artikeln *The roles of collections and the scope of collection development* från 1989.

Buckland ser bibliotekssamlingen som ett urval av medier som skulle kunna samlas. Vilka beståndsdelar som ingår i en samling för tillfället skiftar beroende på behovet hos den användargrupp som biblioteket ska förse med tillgängliga medier, eller på bibliotekets förväntningar om sina användares behov.

Buckland menar att biblioteks samlingar av media kan spela tre olika roller: en arkiverande, en tillgängliggörande, eller en bibliografisk.

Den arkiverande rollen handlar om bibliotekens bevarande av icke förnybara medieresurser. Enligt Buckland nyttjar biblioteket vanligtvis sin arkiverande roll när det kommer till att bevara lokala samlingar och manuskript som är unika och inte går att få tag på någon annanstans. Men även populära medier kan gå förlorade om de inte bevaras.

Den tillgängliggörande rollen innebär att tillgängliggöra medier för användares behov. Ju större mängd omedelbart tillgängliga efterfrågade medier i samlingen, desto bättre är servicen, anser Buckland. Han utgår i sin teori från att användare inte bryr sig om vilket bibliotek som äger ett visst exemplar av verket de vill läsa, men vill att materialet de söker är så lättillgängligt som möjligt, helst på en hylla på deras närmaste bibliotek.

Den bibliografiska rollen innebär att likt en katalog visa vad som finns att tillgå i samlingen, exempelvis på ett visst ämne eller i ett visst författarskap. Detta sker genom fördelning och organisering av beståndet. Buckland argumenterar för att faktumet att användare söker information genom browsing är ett bevis för att samlingen har en bibliografisk roll att spela, som en katalog inte kan ersätta. Men vad som finns på en hylla behöver inte vara representativt för vad som faktiskt ingår i en samling. Exempelvis syns inte utlånade titlar. Buckland menar att den bibliografiska funktionen utmanas av att hyllorna tenderar att fyllas med det minst efterfrågade materialet. Särskilt relevant på ämnet flytande bestånd är att titlar som flutit till andra bibliotek inte syns. Ju mer olika bibliotekens samlingar inom ett beståndssamarbete blir sinsemellan, desto mindre representativ blir var och en och av dem sett till samlingens helhet.

Bucklands teori är idag över trettio år gammal och föregår den utbredning av flytande bestånd som skedde på det tidiga 2000-talet. Men Buckland hävdar att bibliotekets samarbete kring bestånd, såsom fjärrlån, får konsekvenser för alla tre roller. Vi menar att teorin är applicerbar på flytande bestånd också, som innebär ett ännu närmare beståndssamarbete mellan bibliotek, i vilket de delar ett och samma bestånd.

I ett flytande bestånd fogas flera lokala samlingar ihop till en gemensam. Biblioteken som ingår i samarbetet äger samlingen tillsammans, men den totala samlingen är utspridd och endast representerad i sin helhet i bibliotekens katalog. Vilka medier som finns tillgängliga omedelbart på plats skiftar mellan de lokala samlingarna, som hela tiden förändras med hjälp av inflytande från användarna.

5. Metod

Vi har utfört en statistisk sammanställning av fördelningen av cirkulation och reserverad media på 25 biblioteksenheter i Göteborg, under perioden april 2020 till mars 2023. Därefter har vi med hjälp av Bucklands (1989) teori om samlingens roll analyserat hur fördelningen kan påverka de lokala samlingarna. Vi ser statistiken från biblioteken som uttryck för användares aktiviteter, som på grund av det flytande beståndet får inflytande över de lokala bibliotekens samlingar.

5.1 Material

Statistiken vi tagit del av består av:

- data om antalet exemplar som ställts upp på varje biblioteks reservationshylla, som lånats från reservationshyllan och som plockats ned från reservationshyllan för att de inte blivit lånade i tid under perioden april 2020 till mars 2023.
- antalet utlån, omlån, återlämningar, lagda reservationer och exemplar som "plockats" från ett biblioteks hyllor för att antingen ställas på bibliotekets egna reservationshylla, eller skickas till en annan enhet i staden, april 2020 till mars 2023.
- bibliotekens totala bestånd vid slutet av varje månad år 2023 och 2022 samt slutet av åren 2020 och 2021. I dessa siffror är utlånat material inkluderat i den lokala samling det senast tillhörde. Det behöver inte betyda att exemplaret kommer att hamna på samma placering igen vid återlämning.

Statistiken är hämtad från bibliotekens egna insamlingar och har genererats automatiskt: varje gång ett exemplar lånats ut, återlämnats, hamnat på en "plocklista" för att hämtas från hyllan och ställas på reservationshyllan eller skickas till ett annat bibliotek där en användare efterfrågat den, har detta registrerats i bibliotekets interna katalog.

Vi kontaktade Kulturförvaltningen på Göteborgs stad för att få tillgång till reservations- och cirkulationsstatistiken för varje biblioteksenhet som är en del av Göteborgs folkbibliotek, för så lång tid bakåt som möjligt, uppdelad i kvartal. En medarbetare där sammanställde den åt oss i programmet Decision Center. Statistiken är uppdelad på biblioteksnivå och visar dessutom antalet reservationer som utförts via bibliotekets digitala katalog.

Vi har fått två dataset. I ett dataset ingår alla låntagarkontons aktiviteter, medan aktiviteter från biblioteksinterna konton utesluts från det andra. Det gör att vi kunnat se hur biblioteksanvändning via interna konton påverkat statistiken på de olika biblioteken, vilket är viktigt eftersom Bergs studie (2022) pekar på att reservationer ibland använts som verktyg från bibliotekspersonalen för att påverka flöden i gemensamma bestånd.

Datan vi fått är uppdelad i kvartal, vilket gör det möjligt att se om cirkulationen fördelar sig någorlunda jämnt per bibliotek och att kunna upptäcka eventuella trender och trendbrott. Ett exempel på ett sådant trendbrott skulle kunna vara förändringar som skedde i och med covid-19-pandemin. Eftersom vår statistik sträcker sig över åren 2020–2022 så bör vi ha de konsekvenser som covid-19-pandemin fick för biblioteksanvändningen i Sverige i åtanke när vi analyserar sammanställningen. Med följd av de restriktioner som biblioteken fick införa under pandemin så kan statistiken ha påverkats betydligt.

Enligt en undersökning skriven av Nancy Aponno och Jonas Modin (2020) på uppdrag av Kulturförvaltningen i Göteborg ledde pandemin till att antalet personer som reserverade böcker på biblioteken i Göteborg ökade markant. Eftersom flera bibliotek i Göteborgsområdet tvingades att stänga ned tillfälligt för att minska smittspridning blev det en lösning för användarna att reservera böcker hemifrån istället för att söka upp böcker på plats. Filialerna Kärra, Trulsegården, Guldheden, Torslanda, Tuve samt Majorna stängde ned den sjätte april 2020 och öppnade inte förrän den sjuttonde augusti samma år. Även Stadsbiblioteket har i perioder enbart varit öppet för att hämta reservationer och lämna böcker. Eftersom vår statistik inte sträcker sig längre tillbaka än april 2020, har vi inte kunnat se hur reservationerna och cirkulationen såg ut innan covid-19-pandemin. Det är någonting som vi får ha i beaktning när vi granskar vårt material och då speciellt materialet under den tid då restriktionerna var i kraft. Vi har gjort valet att inkludera de filialer som tillfälligt stängde ned under pandemin i vår översikt, då reservationsstatistik fortfarande fördes.

5.2 Urval

I vår studie har vi sammanställt reservations- och cirkulationsstatistik från 25 biblioteksenheter i Göteborg. Vår metod har gett oss möjligheten att sammanställa stora mängder data. För att få en så stor bredd på vår överblick som möjligt och för att vår ambition har varit att fånga hur hela det flytande beståndet fördelar sig på de lokala samlingarna, har vi valt att utgå från alla bibliotek där det funnits statistik för hela perioden. Att statistiken inte sträcker sig mer än tre år beror på att den inte sparas längre än så.

Vi har tittat på utlån, förnyade lån, återlämningar, antalet exemplar på "plocklistorna" och reservationsstatistik för biblioteken Angered, Askim, Backa, Bergsjön, Biskopsgården, Frölunda, Guldheden, Hammarkullen, Hjällbo, Härlanda, Högsbo, Kortedala, Kyrkbyn, Kärra, Linnéstaden, Lundby, Majorna, Biblioteksservice Nya Hovås, Stadsbiblioteket, Stadsbiblioteket 300m2, Styrso, Torslanda, Trulsegården, Tuve och Världslitteraturhuset.

Däremot har vi uteslutit de bibliotek som öppnats eller lagts ned under den undersökta perioden. Det gäller biblioteksenheterna Bygglekplatsen, Eriksberg, Friskväderstorget, Opalstorget, Sannegårdens biblioteksservice och Älvstranden. Vi har heller inte tittat på Skolbibliotekscentralen, vars samling inte är öppen för allmänheten, eller på de två bokbussarna Buss grön och Buss blå. Då de befinner sig i rörelse har vi inte kunnat veta på vilken plats i staden lån eller återlämningar skett. Slutligen har vi uteslutit biblioteksservice Nya Hovås från sammanställningarna kring samlingars cirkulationer, som är en obemannad enhet utan traditionell samling där användare kan hämta reserverad media eller återlämna media. Omsättningen av cirkulationen är därför betydligt högre än på en vanlig biblioteksenhet, och en jämförelse mellan dessa två typer av biblioteksenheter skulle bli missvisande. Däremot har vi inkluderat Nya Hovås i sammanställningen som visar var användare som reserverat media valt att hämta den.

I vår statistik kan vi se hur många exemplar som exempelvis lånats ut, ställts upp på reservationshyllan eller återlämnats på ett visst bibliotek, men vi kan inte se vilka exemplar som hanterats, eller hur de är klassificerade.

5.3 Presentation av de undersökta biblioteken

Göteborg är en segregerad stad där människor med liknande socioekonomiska bakgrunder bor i samma områden. Enligt Segregationsbarometern från Boverket (2020) har Göteborg ett ojämlikhetsindex på 54,1 av 100 möjliga, vilket är högre än både Stockholm (47,9) och Malmö (53,9). Ojämlikhetsindex mäts genom skillnader i boendesituation mellan olika

grupper i samhället utifrån deras bakgrund. Segregationsbarometern använder sig av statistik från Statistiska centralbyrån och utgår från sex prioriterade statistikområden för att mäta segregation. Dessa är: socioekonomi, boende och samhällsservice, arbetsmarknad, utbildning, demokrati och civilsamhälle samt hälsa.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet har kartlagt *resursstyrkan* för stadens olika primärområden. Måttet beräknas utifrån medelinkomst och andel som tar emot ekonomiskt bistånd i ett område (Sandelin, 2021). Vi kommer använda oss av måttet för att beskriva kontexten som Göteborgs folkbibliotek befinner sig i.

Göteborgs stad är indelat i fyra stadsområden: Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen, vilka i sin tur är indelade i 36 mellanområden och 96 primärområden (Göteborgs stad, u.å.-b).

I Nordost finns tio av de 22 primärområden i Göteborg som räknas som resurssvaga, två av stadens sjutton medelresurssvaga primärområden och fyra av de 25 medelresursstarka primärområdena. Inget av de 24 resursstarka primärområdena finns i Nordost. (Bjerke et al. 2021; Göteborgs stad, u.å.-b). Det finns fem bibliotek i stadsområdet: Angereds bibliotek, Bergsjöns bibliotek, Hammarkullens bibliotek, Hjällbo bibliotek, Kortedala bibliotek och Världslitteraturhuset, som ligger i Gamlestaden.

I Centrum ligger åtta av de sjutton medelresurssvaga, fjorton av de 25 medelresursstarka och åtta av de 24 resursstarka primärområdena. Inget primärområde i Centrum räknas som resurssvagt (Bjerke et al., 2021). Stadsområdet Centrum har sex bibliotek: Härlanda bibliotek, Stadsbiblioteket, Stadsbiblioteket 300m2 som finns i köpcentret Nordstan, Guldhedens bibliotek, Linnéstadens bibliotek och Majornas bibliotek.

I Sydväst finns sex av 22 resurssvaga områden, sex av sjutton medelresurssvaga, tre av 25 medelresursstarka och tio av 24 resursstarka primärområden (Bjerke et al., 2021). Här finns fyra bibliotek: Askims bibliotek, Frölunda bibliotek, Högsbo bibliotek och Södra skärgårdens bibliotek på Styrso. Dessutom finns en obemannad biblioteksservicepunkt, Nya Hovås, där registrerade användare kan hämta reservationer och återlämna media. (Göteborgs stad, u.å.-a) Fram till sommaren 2022 fanns också ett bibliotek på Opaltorget, som återöppnats efter undersökningsperiodens slut.

På Hisingen finns sex av 22 områden som klassats resurssvaga, sju av sjutton medelresurssvaga, fem av de 25 medelresursstarka och sex av 24 resursstarka primärområdena (Bjerke et al., 2021). Här finns åtta bibliotek: Biskopsgårdens bibliotek, Backa bibliotek, Kärra bibliotek, Kyrkbyns bibliotek, Lundby bibliotek, Torslanda bibliotek, Trulsegårdens bibliotek och Tuve bibliotek. Under delar av vår undersökningsperiod har ytterligare biblioteksenheter varit verksamma på Hisingen. Det gäller enheterna Bygglekplatsen, Eriksberg, Friskväderstorget, Sannegårdens biblioteksservice och Älvstranden.

I slutet av 2022 fanns 780 276 tryckta exemplar i Göteborgs folkbiblioteks gemensamma bestånd. Beståndet har minskat de senaste åren, från 889 628 i slutet av 2020. Antalet aktiva låntagare, det vill säga användare som gjort minst ett lån under kalenderåret, uppgick år 2022 till 169 703 personer. 2021 var siffran 160 955, en minskning från 177 259 året dessförinnan (Kungliga biblioteket, 2022).

5.4 Genomförande

Eftersom vi använts oss av ett helhetsurval har vi inte behövt utföra någon statistisk analys för att undersöka hur sannolikt det är att biblioteksstatistiken vi tittar på är representativ. Istället har vi sammanställt hur cirkulationen och reservationer fördelats mellan de undersökta biblioteken och deras stadsområden under den undersökta perioden och beräknat genomsnitt för varje bibliotek. Genom att använda oss av centralmåttet median har vi låtit lägsta- och högstavärden få mindre påverkan på resultatet (Wildemuth, 2016) vilket varit värdefullt, eftersom vi sett att dessa värden sammanfaller med när några bibliotek var stängda under Coronapandemin.

För att undersöka hur reservationspraktiker fördelat sig över stadens bibliotek, har vi jämfört hur vanligt förekommande de olika biblioteken är som uthämtningsställen av reserverad media. Vi har då beräknat medianvärdet för antalet exemplar som ställts på varje biblioteks reservationshylla i kvartalet.

Som en indikator på användningen av de lokala samlingarna har vi använt oss av måttet omsättning. Vi har räknat ut det genom att dela summan av utlån och återlämningar på ett bibliotek under perioden april 2020 till mars 2023, med medianen av dess totala bestånd under dessa tre år. Enligt Igarashi et al. (2020) är omsättningen ett mer precist mått på användningen av en samling än den rena cirkulationen och kan användas för att jämföra användningen av samlingar av olika storlek.

Samtidigt anser vi att det inte räcker att endast jämföra de lokala samlingarnas omsättning, eftersom måttet inte berättar något om hur inflödet och utflödet av medier till samlingarna förhåller sig till varandra, eller är fördelade över staden. Därför har vi dessutom sammanställt medianen för antalet lån, återlämningar och "plockade reservationer" som utförts på varje bibliotek per kvartal. Eftersom tidigare studier (Berg, 2022) tyder på att reservationer ibland används som verktyg från bibliotekspersonalens håll för att jämna ut upplevda obalanser i ett flytande bestånd, har vi beräknat hur många reservationer som gjorts med interna bibliotekskonton jämfört med vanliga användarkonton.

Vi har också sammanställt hur många reservationer som utförts digitalt av användare själva och jämfört detta med antalet reservationer som gjorts från en informationsdisk på ett av biblioteken.

Vidare har vi beräknat hur stor andel av varje biblioteks utlån som utgörs av reserverade exemplar och jämfört med andelen plockad media.

5.5 Analysmetod

Folkbiblioteken i Göteborg har sedan år 2011 ett gemensamt bestånd, som "flyter" mellan biblioteken. Resurserna i beståndet saknar alltså fast placering. De förflyttas mellan bibliotek när de reserveras för att hämtas på ett visst bibliotek, eller återlämnas av låntagare. Vi ser de medier som för tillfället befinner sig på ett visst bibliotek som en lokal samling.

Vi tolkar reservationer som ett av de två huvudsakliga sätten som användare kan påverka det flytande beståndets fördelning på de lokala samlingarna. Mängden reserverad media på biblioteken visar i vilken utsträckning dess samling styrs av efterfrågan.

Genom en enklare deskriptiv analys av bibliotekens cirkulations- och reservationsstatistik har vi kunnat jämföra hur de lokala samlingarna används. Därefter har vi använt Bucklands (1989) teori om samlingens roll för att analysera användningen av de lokala samlingarna.

Vi har sökt efter tecken på en tillgängliggörande, bibliografisk eller arkiverande roll i användningen av de lokala samlingarna.

En låg omsättning kan tolkas som att medierna finns i samlingen, inte för att de efterfrågas av användarna utan för att spela en arkiverande roll. Detta blir tydligast i bibliotek med stora möjligheter till att magasinera bestånd som inte längre är aktuellt att ha på hyllan men som ändå fyller en funktion att bevaras. Även lokalsamlingar passar in här då det kanske inte alltid är media som det är stor efterfrågan på men som ändå fyller en viktig funktion för en plats lokalhistoria. Vi menar att det arkiverande syftet inte behöver vara uttalat eller planerat.

Buckland (1989) menar att samlingen spelar en bibliografisk roll genom att representera det totala beståndet. Genom att jämföra lokalsamlingars storlek och omsättning har vi tolkat deras representativitet av totalbeståndet och därmed deras bibliografiska roll.

Genom att jämföra mängden resurser på bibliotekens reservationshyllor och deras cirkulationstal har vi sökt tolka i hur hög grad deras samlingar spelar en tillgängliggörande roll för biblioteksanvändare i staden.

För att besvara forskningsfrågan om hur bibliotekarier hanterar verkningarna av ett flytande bestånd, har vi jämfört samförekomsten av biblioteksinterna reservationer och omsättning. Vi har analyserat resultatet mot bakgrund av tidigare forskning.

Vi har också resonerat kring vilka syften biblioteket kan tänkas uppnå genom att undanta vissa kategorier från det flytande beståndet och istället ge dem en fast placering.

5.6 Etiska överväganden

En fara med studier som denna är att redan i början ha en förutfattad mening om ämnet då risken finns att den som undersöker förhåller sig mindre objektivt till vad som undersöks. Då en av oss som skriver arbetar på biblioteken i Göteborg och har hört kollegor tala negativt om flytande bestånd så finns det en viss risk att vi är partiska i frågan. Det här kan leda till att vi förväntar oss ett visst resultat och tolkar vårt insamlade material utifrån detta vilket i sin tur kan leda till vetenskaplig oredlighet (Vetenskapsrådet, 2017). För att undvika detta bör vi alltid se till att hålla oss objektiva, att vara medvetna om vår partiskhet och inte låta det färga eller vinkla vår studie. Forskning bör vara neutral och vi ska därför så långt det är möjligt hålla en distans till våra personliga åsikter inom området.

5.7 Reliabilitet och validitet

Vi måste ställa oss frågan om vi kan lita på bibliotekets statistik och huruvida den är korrekt framtagen och presenterad. Reservationsstatistiken är bibliotekens egna arbetsverktyg och skapas automatiskt. Bryman (2016) framhåller att en fördel med användandet av offentlig statistik är att risken för problem kring reaktivitet är mindre än för studier som använder sig av exempelvis enkäter. I vårt fall har risken för reaktivitet uteblivit eftersom datan som analyseras redan existerar - låntagarna har inte reserverat media som svar på en fråga från oss. Förhållandet är istället det omvända, där låntagarna interagerat med beståndet på eget initiativ och vi därefter undersökt den statistik som beskriver vad låntagarna faktiskt gjort.

6. Resultat

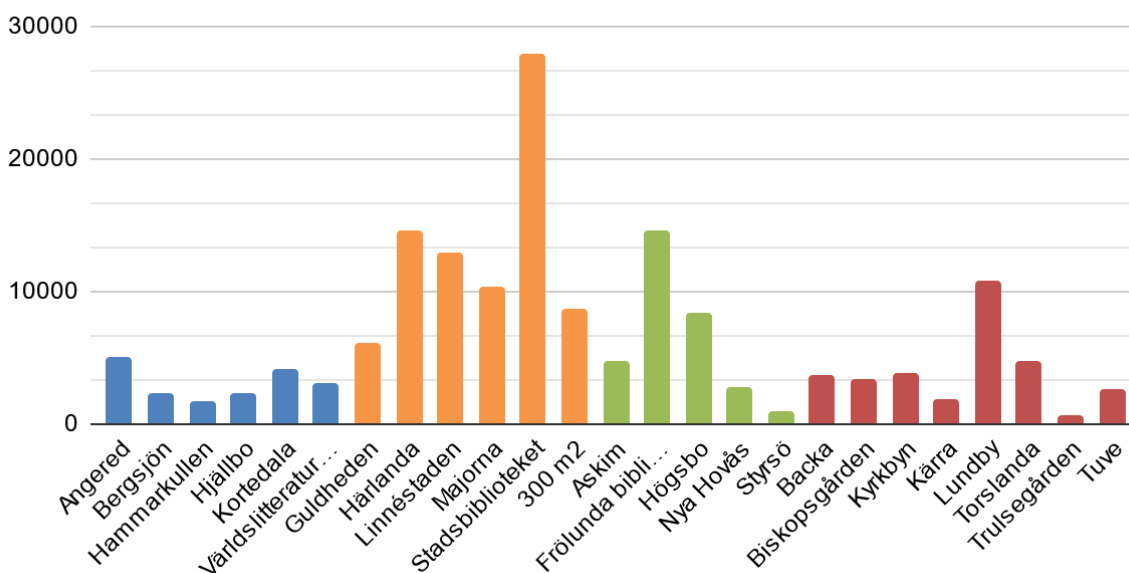
I följande avsnitt presenterar och beskriver vi resultaten från sammanställningen av vår data, det vill säga hur fördelningen av utlån, återlämningar, reserverad media och plockade reservationer sett ut på stadens bibliotek och mellan stadsområden. Vi visar också på vilket sätt det gemensamma beståndet fördelat sig.

6.1 Fördelningen av media på bibliotekens reservationshyllor

I diagrammet nedan visas medianvärdet för tidsperioden april 2020 till mars 2023 för antal medier som ställts på reservationshyllan per bibliotek. Vi har här uteslutit biblioteksinterna reservationer och tittar enbart på användarnas egna reservationer.

Medier på reservationshyllan, medianvärde per kvartal

Biblioteksinterna konton exkluderade

Diagram 1. Medier på bibliotekens reservationshyllor, medianvärde per kvartal.

Stadsområdena är representerade av färger: blått för Nordost, orange för Centrum, grönt för Sydväst och rött för Hisingen.

När vi tittar på hur biblioteksanvändarnas reserverade medier fördelar sig över staden, kan vi se att flest exemplar reserverats till biblioteken i Centrum, i genomsnitt 80 680 per kvartal. Även om vi utesluter Stadsbiblioteket är reservationerna till Centrum flest, i genomsnitt 52 719 per kvartal. Biblioteken på Hisingen och i Sydväst är nästan lika populära som uthämtningsställen, med 31 758 respektive 31 655 exemplar på sina reservationshyllor i snitt per kvartal. Lägst antal reservationer har gjorts till biblioteken i Nordost, med i snitt 18 646 per kvartal.

Vi kan se att Majornas bibliotek har ett jämförelsevis högt antal reserverad media trots att det tillhör de enheter som stängdes till följd av pandemirestriktionerna under perioden sjätte april till sjuttonde augusti 2020.

Askims bibliotek, som enligt segregationsbarometern från Boverket (2020) är ett område med goda socioekonomiska förutsättningar men som ligger geografiskt perifert är sjätte vanligaste som uthämtningsbibliotek av reserverad media. På andra plats kommer Frölunda bibliotek, som är ett område med stora socioekonomiska utmaningar. Frölunda bibliotek är också ett av de största biblioteken i Göteborg. Av biblioteken i området Hisingen så sticker Lundby ut som ett bibliotek med mycket reservationer gentemot de andra biblioteken i samma område. Enligt Segregationsbarometern (Boverket, 2020) så tillhör Lundby områdestyp 4: område med goda socioekonomiska förutsättningar men ligger mellan områden med mindre goda socioekonomiska förutsättningar.

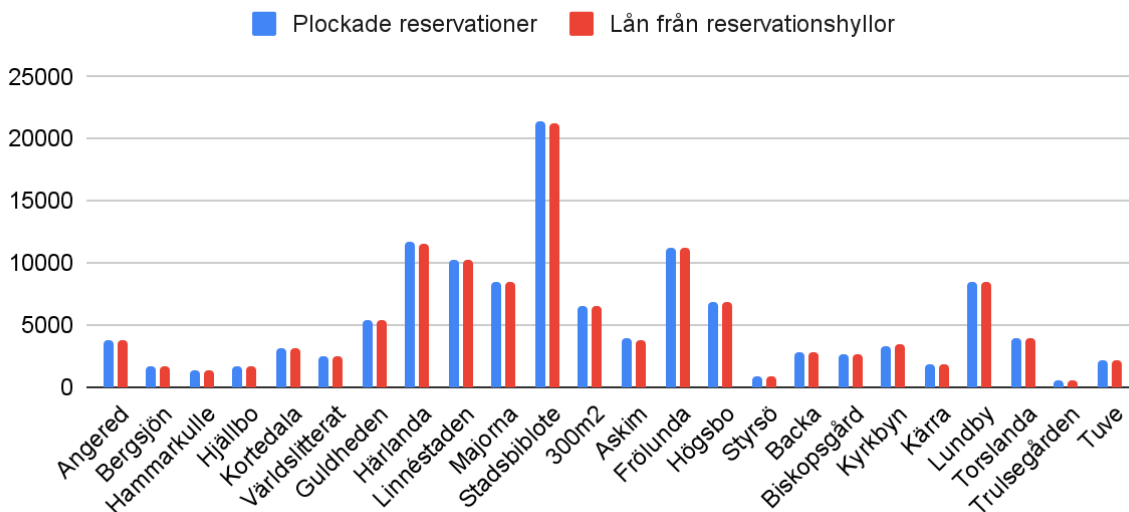
Under den undersökta perioden har biblioteksanvändarna på Göteborgs folkbibliotek utfört i genomsnitt 188 291 reservationer på medier i kvartalet. 154 568 av dessa, eller drygt fyra femtedelar, har gjorts via bibliotekets webbkatalog Gotlib.

6.2 Jämförelse mellan fördelningen av plockade reservationer och lån från reservationshyllor

I diagrammet nedan kan vi jämföra medianvärdena för antalet exemplar som varje bibliotek plockat från sina hyllor för att ställa upp på sin reservationshylla, eller skickat iväg till ett annat biblioteks reservationshylla, med medianvärdena för antalet lån av reserverad media från varje bibliotek.

Plockade reservationer och lån från reservationshyllor, medianvärde per kvartal

Alla låntagarkonton

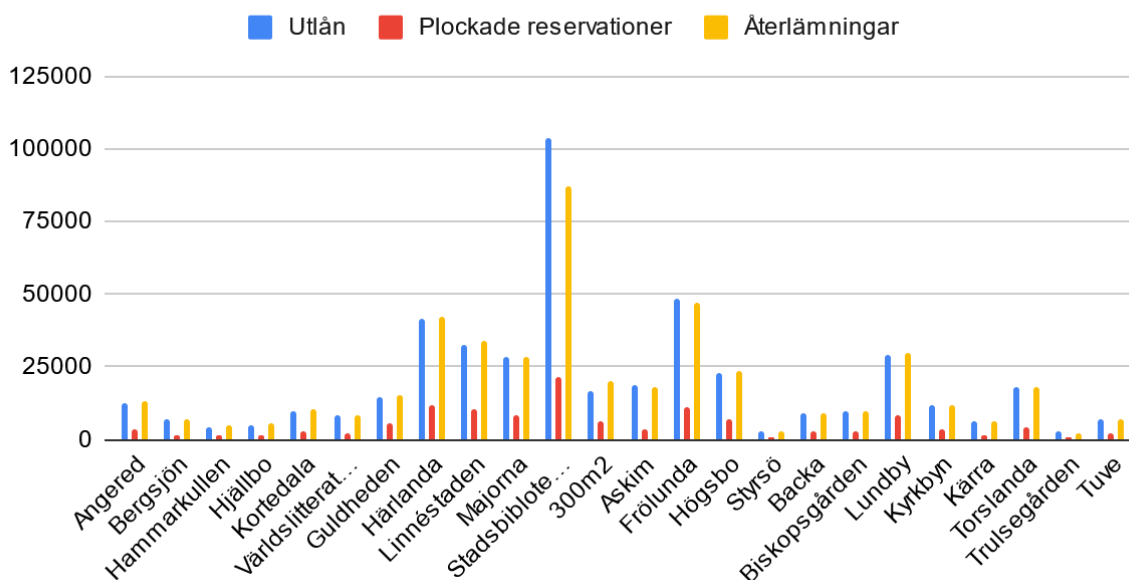
Diagram 2. Plockade reservationer och lån från reservationshyllor, medianvärde per kvartal. Alla låntagarkonton inkluderade. Biblioteken är ordnade i alfabetisk ordning inom sina stadsområden. Nordost: Angered till och med Världslitteraturhuset. Centrum: Guldheden till och med Stadsbiblioteket 300m2. Sydväst: Askim till och med Styrsö. Hisingen: Backa till och med Tuve.

Vi kan se att skillnaderna mellan de två variablerna är närmast obefintliga. Störst är skillnaden på Tuve bibliotek, med 1,4 procentenheter, där de plockade reservationerna står för 24,1% av utflödet medan lånen från reservationshyllan utgör 22,7%.

6.3 Jämförelse mellan bibliotekens cirkulationstal

I diagrammet nedan kan vi jämföra medianvärdena för bibliotekens cirkulationstal, det vill säga utlån, plockade reservationer och återlämningar.

Utlån, plockade reservationer och återlämningar, medianvärden per kvartal

Diagram 3. Medianvärdet för antalet utlån, plockade reservationer och återlämningar per kvartal och bibliotek. Biblioteken är ordnade i alfabetisk ordning inom sina stadsområden. Nordost: Angered till och med Världslitteraturhuset. Centrum: Guldheden till och med Stadsbiblioteket 300m2. Sydväst: Askim till och med Styrsö. Hisingen: Backa till och med Tuve.

När vi delar in biblioteken i stadsområden kan vi se att knappt hälften av stadens cirkulation sker på biblioteken i Centrum. En tiondel äger rum i Nordost, knappt en femtedel i Sydväst och en femtedel på Hisingen. Proportionerna är likartade när vi bryter ner cirkulationen i utlån, återlämningar och plockade reservationer. Nordost står för en marginellt högre del av utflödet till stadens reservationshyllor, i förhållande till sina utlån, 11,6% av stadens plockade reservationer respektive 10,4% av stadens utlån medan förhållandet är det omvända i Sydväst, 13,4% av stadens plockade reservationer mot 15,7% av stadens utlån.

På biblioteksnivå kan vi däremot se att biblioteken i Hammarkullen, Hjällbo, Kortedala, Linnéstaden och Backa har någon procent fler återlämningar än utlån. Stadsbiblioteket 300m2 sticker ut - deras cirkulation utgörs av nästan 47% återlämningar, medan utlånen står för 38%. Balansen regleras i någon mån av ett relativt högt utflöde till stadens reservationshyllor.

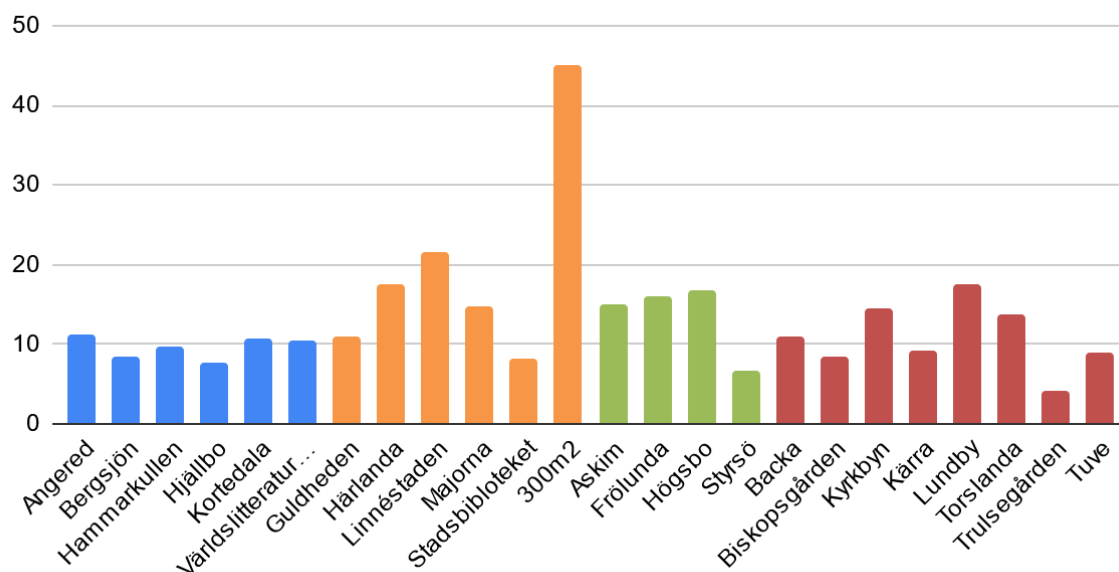
Stadsbibliotekets cirkulation utgörs istället av en högre andel utlån än återlämningar, 48,9% respektive 41%. Frölunda och Trulsegården har också något fler utlån än återlämningar, även om skillnaden är mindre än på Stadsbiblioteket, 1,7% och 3,3%.

6.4 Jämförelse mellan bibliotekens omsättningstal

I diagrammet nedan kan vi jämföra omsättningen av de lokala samlingarna.

Omsättning, cirkulation i förhållande till bestånd

Alla låntagarkonton inkluderade

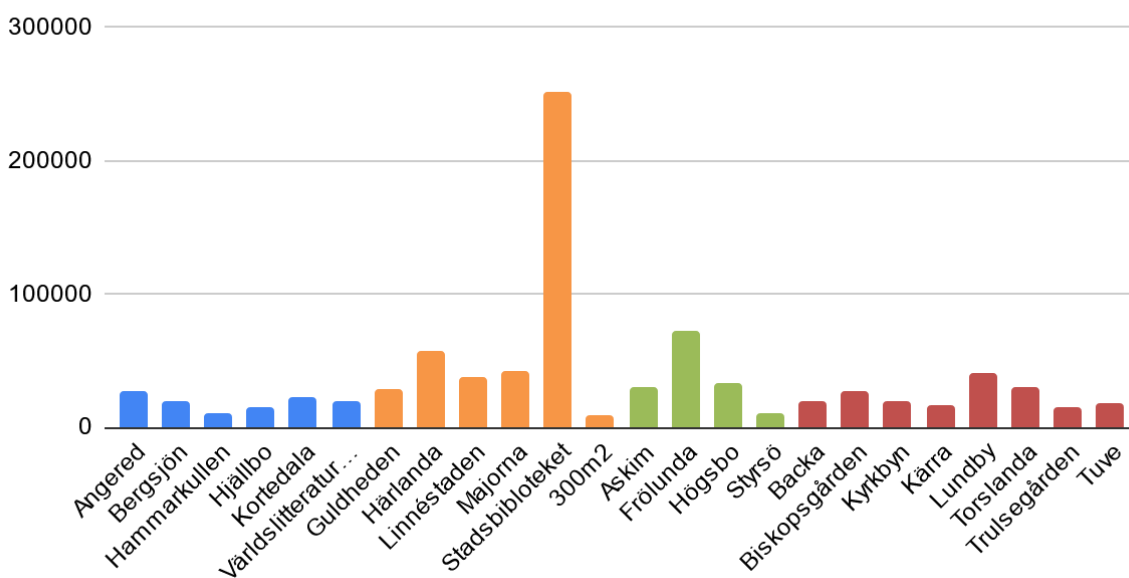
Diagram 4. Bibliotekens omsättning av utlån och återlämningar i förhållande till antalet medier i deras bestånd, medianvärden per kvartal. Alla låntagarkonton inkluderade. Stadsområdena är representerade av färger: blått för Nordost, orange för Centrum, grönt för Sydväst och rött för Hisingen.

Ovan ser vi omsättningen, det vill säga summan av utlån och återlämningar delad med antalet medier i varje biblioteks samling. Störst omsättning har Stadsbiblioteket 300m2 och allra lägst har Stadsbiblioteket som båda ligger i Centrum. Andra bibliotek med hög omsättning är Härlanda som även det är ett bibliotek i området Centrum och Frölunda som ligger i området Sydväst.

6.5 Fördelningen av det gemensamma beståndet på lokala samlingar

Nedan ser vi hur det gemensamma beståndet är fördelat på stadens lokala samlingar.

Totalbestånd, medianvärde mellan slutet av 2020 och mars 2023

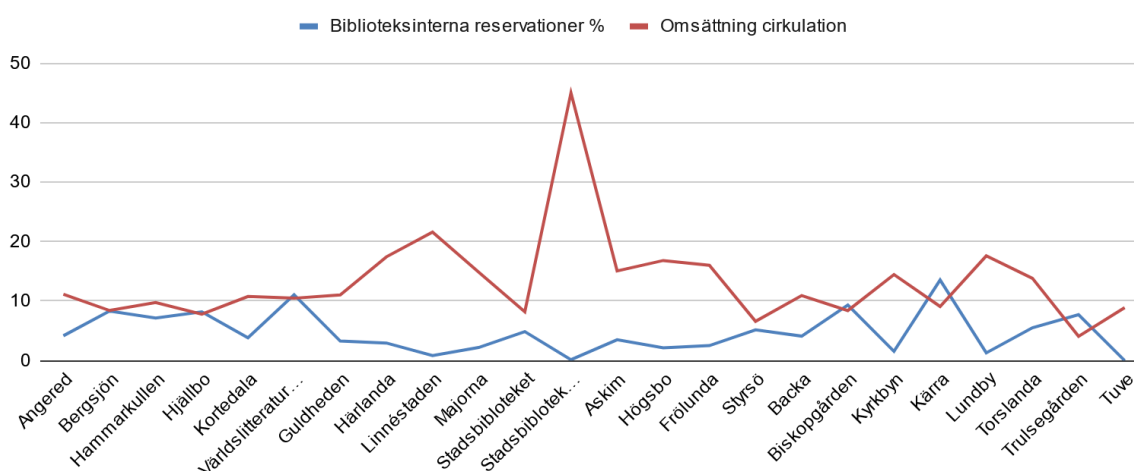

Diagram 5. Antalet medier i bibliotekens samlingar, medianvärde för perioden mellan slutet av 2020 och mars 2023. Stadsområdena är representerade av färger: blått för Nordost, orange för Centrum, grönt för Sydväst och rött för Hisingen.

Nästan hälften av stadens gemensamma bestånd befann sig i Centrum. När vi räknade bort delen som fanns på Stadsbiblioteket, var en femtedel på biblioteken i Centrum. Ungefär 13% av det totala beståndet fanns på biblioteken i Nordost, ungefär 17% i Sydväst och drygt en femtedel på Hisingensbiblioteken.

6.6 Förhållandet mellan omsättning och andelen biblioteksinterna reservationer

Biblioteksinterna reservationer % och Omsättning cirkulation

Diagram 6. Visar samförkomst av medianantalet reservationer som utförts från biblioteksinterna låntagarkonton per kvartal och bibliotekens omsättning av utlån och återlämningar per kvartal. Biblioteken är ordnade efter stadsområde och alfabetiskt. Nordost: Angered till och med Världslitteraturhuset. Centrum: Guldheden till och med Stadsbiblioteket 300m2. Sydväst: Askim till och med Styrsö. Hisingen: Backa till och med Tuve.

Av diagrammet ovan så kan vi dra slutsatsen att låg omsättning verkar förekomma ihop med hög andel biblioteksinterna reservationer. Lägst antal biblioteksinterna reservationer har Stadsbiblioteket 300m2 som också har betydligt högre omsättning än de övriga enheterna. Högst antal biblioteksinterna reservationer har Kärra som också har en tydlig låg omsättning.

Biblioteksinterna reservationer förekommer mest på Hisingen och i Nordost.

7. Analys och diskussion

7.1 Reservationers fördelning över staden

I vårt resultat så kan vi se att de flesta reservationer görs på bibliotek i de centrala delarna i Göteborg. Enligt Bucklands teori om tillgänglighet bör medierna vara direkt tillgängliga på hyllan för att behovet hos användarna ska tillgodoses. Om medierna inte finns tillgängliga på hyllan utan måste reserveras från andra bibliotek så kan den tillgängliggörande rollen försvagas.

När vi tillämpar Bucklands teori kan vi tolka resultatet på två sätt. Vi kan antingen se en hög andel reserverad media vid ett bibliotek som tecken på en svag tillgängliggörande roll: att användarna inte finner vad de vill ha på hyllorna och istället behöver beställa medierna. Men en mer trolig förklaring kan vara att användarna vid biblioteket i fråga har en vana att reservera snarare än att gå och titta i hyllorna och att deras handlingar får till följd att deras lokala samling ständigt fylls på med efterfrågad media och är i ständig förändring.

Weber (2016) anser att systemet med flytande bestånd inte fungerar om alla låntagare inte reserverar i samma utsträckning. Vårt resultat visar att vissa områden reserverar media i lägre grad än andra. Till exempel så har området Nordost ett lägre antal reservationer än de andra områdena.

Att Stadsbiblioteket och de andra biblioteken i Centrum har flest antal reservationer är inte överraskande då Stadsbiblioteket är det största biblioteket i Göteborgsområdet och också det området där det rör sig mest personer. Huruvida ett bibliotek ligger i användarens närområde spelar en viss roll för biblioteksanvändningen (Park, 2012) och om flest reservationer görs till stadsbiblioteket så kan det ha följder för samlingar hos bibliotek i andra områden. Berg (2022) beskriver hur vissa användare väljer att gå direkt till Stadsbiblioteket om medierna de vill ha tillgång till inte finns på deras lokala bibliotek istället för att göra en reservation.

Den bibliografiska rollen av samlingar spelar mindre roll i de stadsdelar där användarna reserverar flitigt men samtidigt så är det förmodligen de biblioteken vars bibliografiska roll är starkare än de andras. Det är de samlingarna som blir representativa för den delen av Göteborgs folkbiblioteks totala bestånd som är mest efterfrågad av användarna.

Den största delen av alla reservationer görs via Gotlib, vilket är biblioteken i Göteborgs digitala katalog. Hur många av användarna som använder sig av den digitala katalogen snarare än att reservera vid en informationsdisk vet vi inte, eftersom våra siffror visar antalet reserverade exemplar och inte antalet användare som utför reservationer.

Atlestam et al. (2011) skriver att personer med utländsk bakgrund sällan använder sig av bibliotekskatalogen även om den finns tillgänglig på andra språk än svenska och att det därför är viktigt att hyllorna är fyllda med relevanta medier. Denna målgrupp ber även sällan om hjälp vid informationsdisken vilket får följden att personalen ofta inte får chansen att instruera dem i hur katalogen fungerar. Om Gotlib är enklaste sättet att få tillgång till media genom reservationer så kan det utesluta vissa grupper i samhället, vilket även det leder till att den tillgängliggörande rollen brister. Denna klyfta kan ha förstärkts under covid-19-pandemin då användare uppmuntrades att reservera böcker hemma istället för att besöka biblioteken (Aponno & Modin, 2020). Eftersom vi inte har statistik på tiden innan pandemin så är det svårt att säga något konkret om hur covid-19 påverkade reservationerna i olika områden. Vi skulle kunna tolka den höga andelen reservationer från webben som att digitaliseringen

suddat ut gränserna mellan samling och antisamling för många användare i enlighet med Atkinsons (1994) och Van der Meer Martens (2011) tes. För användare som planerar sina bibliotekslån med hjälp av den digitala katalogen spelar det ingen roll vilken lokal samling en bok ingår i för nuvarande. Den bibliografiska rollen (Buckland 1989) fylls för dessa användare av katalogen, istället för av den lokala samlingen. I och med det flytande beståndet stannar medier på biblioteket där de återlämnas, vilket leder till att användares efterfrågan får effekter på beståndsfördelningen för alla bibliotek som ingår i samarbetet. Vi kan se det som att en användargrups emanciperings från det lokala beståndets utbud, eller från dikotomin mellan samling och antisamling, får konsekvenser för de lokala samlingar vars efterfrågade böcker flyttas från dess samling till ett annat lokalt biblioteks samling - dess antisamling.

Fördelningen av reservationer är ojämn mellan så väl biblioteken som delar bestånd som mellan olika stadsområden. Mot bakgrund av Bucklands (1989) teori om samlingens roll, ser vi det som att de bibliotek och stadsområden som tenderar att väljas som uthämningsställen av reserverad media kan få en förstärkt tillgängliggörande och bibliografisk roll, genom att efterfrågad media hamnar där - under förutsättning att användarna återlämnar den till samma bibliotek som de lånat den från. Samtidigt kan den bibliografiska rollen för biblioteken som i lägre grad används som uthämningsställen komma att försvagas, genom att deras lokala samlingar blir mindre representativa för totalbeståndet för Göteborgs folkbibliotek - och särskilt de medier som det råder hög efterfrågan på. En problematisk aspekt är att de lokala samlingarnas bibliografiska roll är som viktigast på de bibliotek där användarna inte har en vana att planera sina lån, utan förlitar sig på vad som finns tillgängligt på hyllan snarare än att söka i katalogen.

Enligt Buckland (1989) så föredrar vissa användare att browsa framför att söka i katalogen. Ett ojämnt fördelat bestånd skulle därför kunna leda till att användarnas möjligheter till att browsa försvåras och att de inte får ut lika mycket som om de använder katalogen. Detta bekräftas av Burman och Brage (2016) där användarna klagat på att deras möjligheter till browsing försvåras av att beståndet är splittrat. Den bibliografiska rollen kan därför försvagas om möjligheterna till browsing försämras.

7.2 In- och utflöden

Vi har sett att proportionerna mellan inflöden och utflöden av media är hyfsat jämnt fördelade över staden. Det verkar alltså inte vara så att några stadsområden konsekvent tappar i bestånd till följd av utlån eller plockade reservationer, på bekostnad av andra.

På biblioteksnivå kan vi däremot se vissa obalanser. När Bartlett (2014) beskriver obalanser som kan uppstå i flytande bestånd till följd av att användarna inte lämnar tillbaka medier på samma ställe som de lånat dem, beräknar hon att det kan drabba upp till en femtedel av biblioteken. Vår studie har visat åtminstone en liten obalans på nio av de tjugofyra undersökta biblioteken. Två av dem verkar drabbade av en kraftig obalans: Stadsbiblioteket och Stadsbiblioteket 300m² är utpräglade utlånings- respektive återlämningsbibliotek. Stadsbiblioteket 300m² ligger vid knutpunkten Brunnsparken i centrala Göteborg, vilket stämmer överens med Bartletts (2014) kännetecken på typiska återlämningsbibliotek, det handlar då om bibliotek där det rör sig mycket människor. Däremot motsäger våra resultat Bartletts erfarenheter av mindre filialer, som hon menar tenderar att tömmas på böcker därför att färre användare återlämnar sina böcker där. I Göteborg verkar mindre filialer snarare ha en liten övervikt av återlämningar. Enligt hur vi tolkar Bucklands (1989) teori så borde biblioteken med höga andel utlån få en stark tillgängliggörande roll.

Rutherford (2016) beskriver hur biblioteken i centrala Nashville, där de boende har låg medelinkomst och utbildningsnivå, i och med införandet av flytande bestånd kom att bli utarmade. De tömdes på populärt innehåll då det efterfrågades i högre grad av användarna utanför centrum, men kom att fungera som hela stadens återlämningsbibliotek och fylldes av material som inte blev utlånat igen. I Göteborg är situationen en annan: stadens främsta återlämningsbibliotek 300 m² finns i ett resursstarkt område och är dessutom populärt som hämtningsställe för reserverade böcker.

I Bergs (2022) intervjuer med bibliotekarier berättar en av dem om sin upplevelse av att arbeta med en utarmad samling. Bibliotekarien menar att användare som frågar efter material som inte finns tillgängligt på plats ibland hellre åker till Stadsbiblioteket för att låna det än att beställa det till sitt lokala bibliotek och behöva vänta ett par dagar. Stadsbibliotekets höga utlån skulle kunna tyda på att det stämmer - och om dessa användare sedan återlämnar materialet på sitt närmaste bibliotek, skulle det kunna förklara varför många stadsdelsbibliotek har något fler återlämningar än utlån. Om så är fallet, skulle vi kunna dra slutsatsen att dessa lokala samlingar inte fyller sin tillgängliggörande roll i tillräckligt hög grad för sina tänkta användare men i och med användarnas återlämningar så blir det lite mer balans.

Vi har sett stora skillnader mellan hur stor andel av stadens cirkulation som sker i de olika stadsområdena: runt hälften äger rum i Centrum, en femtedel vardera på Hisingen och i Sydväst och en tiondel i Nordost.

Vi har kunnat se att antalet titlar på bibliotekens plocklistor verkar följa mängden lån från dess reservationshylla så tätt att vi misstänker att beställningarna till biblioteken regleras just efter deras popularitet som uthämtningsställen av reserverad media. Kanske är detta ett sätt för Göteborgs folkbibliotek att stävja eventuella obalanser som annars skulle kunna uppstå.

7.3 Omsättning

Stadsbiblioteket har en låg omsättning i förhållande till totalbeståndet. Detta kan ha flera förklaringar. En möjlig förklaring är att Stadsbiblioteket har ett stort magasin och en stor samling överlag. På detta sätt fyller de en arkiverande roll i Göteborg. Även mindre samlingar med låg omsättning skulle kunna ha fått en ofrivillig arkiverande roll.

En låg omsättning tyder på att samlingen stagnerar i förhållande till andra samlingar, det vill säga att det inte kommer in så mycket nytt. Detta leder till en försvagad bibliografisk och tillgängliggörande roll. Däremot så förstärks den arkiverande rollen så till vida att inte en omfattande gallring sker. När det gäller Göteborgs stadsbibliotek så kan den låga omsättningen som ovan nämnt förklaras av dess stora magasin och samling och det blir på så vis ett undantag.

En hög omsättning skulle kunna tolkas som att samlingens innehåll är mer representativ för den mest eftertraktade delen av samlingen, och alltså i mindre grad än andra samlingar lider av den bias Buckland (1989) menar tenderar att drabba samlingar: nämligen att det mest eftertraktade materialet är osynligt på hyllan eftersom det är utlånat. Det skulle kunna tyda på en stark bibliografisk roll. Om vi tänker oss att en användare vill ha en representativ bild av det mest aktuella materialet så har personen en större chans att få det på ett bibliotek med hög omsättning än med låg.

7.4 Bibliotekarierollen i ett flytande bestånd

Vi kan se att en hög omsättning i samlingen ofta verkar sammanfalla med en låg andel reservationer utförda av biblioteksinterna låntagarkonton, medan en låg omsättning i samlingen verkar sammanfalla med en hög andel sådana. Vi tolkar en hög andel reservationer till interna bibliotekskonton som en strävan från bibliotekarier att påverka flödet av medier till sin lokala samling. Genom att påverka flödet på detta sätt så får de lokala användarna möjligheten att ta del av ett bredare utbud och på så vis förstärks samlingens tillgänglighetsroll. Om bibliotekarierna märker att deras användare föredrar att browsa så kan det vara en anledning till att påverka beståndet då de för att serva användarna bidrar till att stärka den bibliografiska rollen på den lokala samlingen. På det viset kan samlingen bli mer representativ för vad som finns att tillgå i beståndet som helhet. Det är inte oväntat om bibliotekarier på bibliotek med hög cirkulation i förhållande till det lokala totalbeståndet inte verkar ha behov att påverka flödet på samma sätt.

Göteborgs bibliotek avråder bibliotekarier att använda sig av strategin (Mediehandboken, 2022) men Berg (2022) visar att den ändå används av bibliotekarier som upplever att deras lokala samling blir utarmad av det flytande beståndet. Vår studie stödjer att strategin verkar användas.

Bartlett (2014) är motstridig i frågan och menar å ena sidan att ett fritt flöde som inte påverkas av bibliotekarier bäst tillgodoser användarnas lokala behov, men föreslår å andra sidan metoden för att utjämna obalanser. Vi kan också se interna reservationer från bibliotekariers håll som en metod att stärka sin samlings tillgänglighetsroll och bibliografiska roll. Weber (2016) skriver om hur bibliotekarierna kan agera som en länk till samlingarna för användarna och att den rollen hotas med införandet av flytande bestånd.

Att använda reservationer av medier för att försöka påverka utbudet på lokala samlingar skulle kunna ses som en strävan att återta kontrollen från användarna. Både Bartlett (2014) samt Weber (2016) beskriver bibliotekariers rädsla över att förlora kontrollen över samlingarna till följd av införandet av flytande bestånd. Återtagandet av kontroll är till synes ojämnt utspridd över staden och verkar höra samman med cirkulationen. Lee (2005) tar upp kontroll över beståndet som något bibliotekarierna i studien själva lyfter fram som en viktig del i deras yrkesroll.

Atkinson förutspådde 1994 att digitaliseringen skulle leda till att en allt större del av selekteringen av de resurser som biblioteken ska tillgängliggöra hamnar i användarnas händer. Eftersom merparten av alla reservationer görs via Gotlib så skulle det kunna ses som att användarna idag har större påverkan över resurserna men samtidigt så visar Atlestam et al. (2008) att vissa användargrupper är mindre benägna att använda katalogen än andra.

7.5 Undantag i det flytande beståndet

Vi har tidigare gått igenom de medier som blivit undantagna från flytande bestånd på biblioteken i Göteborg. Vi har däremot inte resonerat kring anledningarna till varför dessa medier skulle vara undantagna. Mediehandboken (Göteborgs stad, 2022) ger inga ledtrådar men med hjälp av Bucklands (1989) teori samt tidigare forskning så kan vi föra ett resonemang. Det första undantaget som nämns i Mediehandboken är sju-dagarslån. Det är populära medier som på grund av hög efterfrågan enbart går att låna i sju dagar. Undantaget till det flytande beståndet skulle kunna ses som en motvikt till en efterfråganstyrd samling och som en förstärkning av den tillgänglighetsrollen även på platser med låg omsättning.

Barnlitteraturen är något som har varit hett debatterat i diskussionen angående flytande bestånd i Göteborg. Åslund Jerkvalls (2014) uppsats undersöker barnbibliotekariers upplevelser av flytande bestånd och barnlitteratur under den tiden då stadens barnsamling fortfarande flöt. Den rådande uppfattningen hos bibliotekarierna var att det flytande systemet inte gynnade barn som användargrupp då barn ofta inte orkar vänta på att de medier som de efterfrågar ska bli tillgängliga. Från barnens perspektiv är den tillgängliggörande rollen så pass viktig att den inte kan vara styrd av efterfrågan. Samma sak gäller äppelhyllmedier som även de har barn som främsta målgrupp.

När det gäller tidskrifter så kan de ha undantagits från det flytande beståndet eftersom de sällan lånas utan blir lästa på plats, ett cirkulationstal på tidskrifter skulle därför bli missvisande. Det är även förgängliga medier som gallras i stor utsträckning, men på större bibliotek kan de bevaras (Berglind et al., 2020) och på så vis uppfyller det den arkiverade funktionen. Om tidskrifterna skulle skickas iväg till bibliotek som inte har möjlighet att fylla den arkiverande rollen så skulle de bli gallrade.

Även när det gäller media i magasin så är det den arkiverande rollen som hade utmanats om medierna inte hade varit undantagna det flytande beståndet. Om de hamnar hos bibliotek med mindre möjligheter till att magasinera material så blir de förmodligen gallrade på grund av platsbrist.

I texter om flytande bestånd så nämns ofta lokala samlingar som något som kan hotas av flytande bestånd (Canty et al., 2012) och det är även något som ofta nämns när det kommer till frågan om vilka medier som borde undantas från det flytande beståndet (Cessak-Obydzińska, 2016). Lokala samlingar är något som kan ha ett stort värde för ett områdes lokalhistoria. Tanken bakom att skydda de lokala samlingarna uppfyller den arkiverande rollen, de ska finnas bevarade även om de inte lånas ut. Om medier från lokala samlingarna hamnar på ett bibliotek som inte ser dess värde och där de är utplockade från sitt sammanhang så riskerar de att bli gallrade.

8. Slutsats

Utifrån vår analys så kan vi ge slutsatser till våra forskningsfrågor som var följande:

- Hur fördelar sig användningen av bibliotekens samlingar i en stad med flytande bestånd?
- Hur formar användarnas inflytande de lokala samlingarna i ett flytande bestånd?
- Hur hanterar bibliotekarier i Göteborg verkningarna av ett flytande bestånd?

Genom att studera hur cirkulationen och reservationerna av tryckta medier ser ut i Göteborg så kan vi se att beståndet fördelar sig ojämnt i de olika stadsdelarna. När det gäller reservationer så har till exempel området Nordost ett lägre antal reservationer än de andra stadsdelarna. Högst antal reservationer har biblioteken i Centrum där även enheter som borde haft ett underläge då de i perioder varit stängda hade förhållandevis höga siffror. In- och utflödet är ganska jämnt fördelat men vissa obalanser går att skönja där speciellt Stadsbiblioteket och Stadsbiblioteket 300m2 sticker ut som bibliotek där det görs mycket utlån och återlämningar. Vi skulle kunna se på resultatet som ett exempel på både en svag tillgängliggörande och bibliografisk roll då antalet tillgänglig media minskar i vissa stadsdelar och den bibliografiska rollen försvagas av att utbudet på hyllorna i dessa områden fylls med mindre efterfrågat material.

Flytande bestånd ger användare en möjlighet till att påverka beståndet och att anpassa det utifrån användarens egna behov. Denna möjlighet blir dock begränsad om inte alla användare får samma förutsättningar att utöva inflytande över beståndet. I vårt resultat ser vi att reservationerna är ojämnt fördelade i olika områden. Vi kan utifrån våra siffror inte fastställa vilka orsaker som ligger bakom denna obalans men om användare i vissa områden är mindre benägna till att reservera media så kan det leda till konsekvenser för både den tillgängliggörande och den bibliografiska rollen i deras område, vilket i sin tur leder till att användarna i dessa områden får ett mindre utbud av medier.

Bibliotekarier anställda i Göteborg avråds av Mediehandboken (Göteborgs stad, 2022) att försöka utjämna beståndet genom att reservera media till sin arbetsplats. Trots detta så visar vårt resultat på att biblioteket där det finns en hög omsättning i samlingen ofta verkar ha ett lågt antal reservationer utförda av biblioteksinterna låntagarkonton, medan en låg omsättning i samlingen verkar sammanfalla med en hög andel sådana. Detta skulle kunna tolkas som en motivation från bibliotekariernas håll att kontrollera beståndet samt att stärka den tillgängliggörande rollen och den bibliografiska rollen på deras arbetsplats.

9. Förslag på framtida forskning

- En undersökning av hur innehållet i lokala samlingar påverkas av flytande bestånd. I vår studie ser vi enbart antalet medier som reserveras och förflyttas, men inte vilka medier. Det vore intressant att se om det finns skillnader på hur exempelvis fack- och skönlitteratur flyter, eller var nya medier tenderar att hamna.
- Sambandsanalys mellan socioekonomiska faktorer och aktiviteter som styr flytande bestånd, exempelvis genom en enkätundersökning utanför bibliotek
- "Spåra boken" - utvalda mediers rörelser mellan lokala samlingar i ett flytande bestånd.
- För att undersöka den arkiverande rollen: kolla på hur fördelningen av unika böcker ser ut på lokala samlingar (alltså böcker som är det enda exemplaret för ett verk)
- Undersöka hur cirkulationen per öppen timme skiljer sig åt mellan olika bibliotek i en stad
- Jämföra cirkulation och reservationer med besöksantal

Källförteckning

Allen, J. (2019). Mapping differences in access to public libraries by travel mode and time of day. *Library and Information Science Research*, 41(1), 11-18.
<https://doi.org/10.1016/j.lisr.2019.02.001>

Andersson, I. (26 juni 2013). *Nytt lånesystem drabbar barn och utrikesfödda*. Sveriges radio.
<https://sverigesradio.se/artikel/5571365>

Aponno, N., & Modin, J. (2020). *Folkbibliotekets betydelse under Corona*. Göteborgs stad, Sektor Bibliotek, Kulturförvaltningen.
<https://goteborg.se/wps/wcm/connect/06124e5e-df70-47c2-8ef6-cee29ed44e30/Folkbibliotekets+betydelse+under+Corona.pdf?MOD=AJPERES>

Atkinson, R. (1994). Access, ownership, and the future of collection development. I P. Johnson & B. MacEwan (Red.), *Collection Management and Development: Issues in an Electronic Era* (s. 92-109). American Library Association.

Atlestam, I., Brunnström, A-C., & Myhre, R. (2011). Collection development for immigrants - what to purchase, and why? Findings in Gothenburg, Sweden. *IFLA Journal*, 37(1), 69-79.
<https://doi.org/10.1177/0340035210397308>

Bartlett, W. K. (2014). *Floating collections: a collection development model for long-term success*. Libraries Unlimited Inc.

Bawden, D., & Robinson, L. (2022). *Introduction to information science* (2 uppl.). Facet Publishing.

Berg, B. (2022). *"Det flytande är ju mer kaotiskt, om man säger så."*: En kvalitativ intervjustudie om flytande bestånd med sju folkbibliotekarier i Göteborgs stad. [Masteruppsats, Uppsala universitet]. DiVA.
<https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1677314&dswid=-860>

Berglind, J., Byström, K., Ericson, C., Hallnäs, H., Sjöström, M., & Ängkvist, M. (2020). *Allt åt alla för alltid: förslag till ett nationellt ramverk för gallring och bevarande*. Kungliga biblioteket.

Bjerke, L., Mellander, C. & Rickardsson, J. (2021). Speglar mitt eget kvarter upplevelsen av min stad?. I Björn Rönnerstrand, Maria Solevid & Henrik Oscarsson (red) *Hög tid för Göteborg* (s.89-114). SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Boverket. (2020). *Göteborg*. <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/goteborg/>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber.

Buckland, M. K. (1989). The roles of collections and the scope of collection development. *Journal of Documentation*, 45(3), 213-226.

Burman, E., & Brage, C. (2016). Implementing floating collections: To float or to sink? A case study. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 5(1), 201-209.

- Canty, A., Frolek, L. C., Thornley, R. P., Andriats, C. J., Bombak, L. K., Lay, C. R., & Dell, M. (2012). Floating Collections at Edmonton Public Library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 7(1), 65–69. <https://doi.org/10.18438/B8SC93>
- Carlozzi, M. (2022). If you build it, they might not come: The effects of socioeconomic predictors on library activity and funding. *Open Information Science*, 6(1). <https://doi.org/10.1515/opis-2022-0135>
- Carlsson, T. (2014). När det flyter fritt – hur funkar det? *Biblioteksbladet*, 99(1), 4-7.
- Case, D. O., & Given, L. M. (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior* (4 uppl.). Emerald.
- Cessak-Obydzińska, B. A. (2016). Floating collections - an alternative concept in library collection management. *Folia Bibliologica*, 58, 119-134. DOI: 10.17951/b.2016.1.119
- Coopey, B., Eshbach, B., & Notartomas, T. (2016). Floating collection in an academic library: An audacious experiment that succeeded. *Journal of Access Services*, 13(3), 166-178. DOI:10.1080/15367967.2016.1189828
- Det flytande beståndets haveri. (2013). *Bibliotek i samhälle*, 2013(4), 6-9. https://globalarkivet.se/sites/default/files/documents/2015-06/bis_2013_4_s6-9.pdf
- Galyani-Moghaddam, G. & Taheri, P. (2020). Public library circulation records: What do they reveal about users' reading preferences? *Journal of Librarianship & Information Science*, 53(2) 328-337. <https://doi.org/10.1177/0961000620949643>
- Gong, H., Japzon, A. C., & Chen, C. (2008). Public libraries and social capital in three New York City neighbourhoods. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 99(1), 65-83. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2008.00440.x>
- Grissler, H. (januari 2013). Priset på allt och värdet på inget. *noll27*. www.noll27.se/2013/01/debatt/
- Grissler, H. (27 september 2018). Farväl till biblioteken? *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/debatt/farv%C3%A4l-till-biblioteken-1.9495225>
- Gupta, A., Randhawa, S. K., & P, I.-I. (2022). Reading habits, library perceptions and library usage of the south asian population in British Columbia, Canada. *Public Library Quarterly*, 41(5), 456-484. DOI: 10.1080/01616846.2021.1964336
- Göteborgs stad. (2022). *Mediehandbok Biblioteken i Göteborg*. [Opublicerat material].
- Göteborgs stad. (u.å.-a). *Biblioteksservice Nya Hovås*. <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/askims-bibliotek/biblioteksservice>
- Göteborgs stad. (u.å.-b) *Göteborgs områdesindelning*. <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/statistik-och-analys/geografi/omradesindelningar>
- Haight, M., Quan-Haase, A., & Corbett, B. A. (2014). Revisiting the digital divide in Canada: the impact of demographic factors on access to the internet, level of online activity, and social

- networking site usage. *Information, Communication & Society*, 17(4), 503-519.
<https://doi.org/10.1080/1369118X.2014.891633>
- Han, X. (2020). Evolution of research topics in LIS between 1996 and 2019: an analysis based on latent Dirichlet allocation topic model. *Scientometrics*, 125, 2561–2595.
<https://doi.org/10.1007/s11192-020-03721-0>
- Hansson, J. (1998). *Om folkbibliotekens ideologiska identitet : en diskursstudie*. Valfrid.
- Hansson, J. (2012). *Folkets bibliotek? : texter i urval 1994-2012*. BTJ Förlag.
- Igarashi, T., Koizumi, M., & Widdersheim, M. (2020). Capturing citizens' information needs through analysis of public library circulation data. *International Journal of Libraries & Information Services*, 70(2), 127-141.
- Internetstiftelsen. (2022). *Svenskarna och internet 2022*.
<https://svenskarnaochinternet.se/app/uploads/2022/10/internetstiftelsen-svenskarna-och-internet-2022.pdf>
- Jensen, J. (2021). *Flytande modernitet, Flytande bestånd: En ideologikritisk undersökning av beslutsprocesser på folkbiblioteken i Göteborg*. [Masteruppsats, Uppsala universitet]. DiVA.
<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1615750>
- Kungliga biblioteket. (2022). *Verksamhetsrapport*. <https://bibstat.kb.se/reports>
- Lee, H.-L. (2005). The concept of collection from the user's perspective. *Library Quarterly*, 75(1), 67-85. <https://doi.org/10.1086/428693>
- Lerner, F. A. (2009). *The story of libraries : from the invention of writing to the computer age* (2. uppl.). Continuum.
- Park, S. J. (2012). Measuring public library accessibility: A case study using GIS. *Library & Information Science Research*, 34(1), 13-21. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.07.007>.
- Pilerot, O., & Lindberg, J. (2018). "Sen går jag hem när de stänger": En studie av nyanländas biblioteksanvändning. Regionbibliotek Uppsala.
https://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/2019/04/Rapport_Sen-g%c3%a5r-jag-hem_w ebb.pdf
- Robinson, L., Cotten, S. R., Ono, H., Quan-Haase, A., Mesch, G., Chen, W., Schulz, J., Hale, T. M., & Stern, M. J. (2015). Digital inequalities and why they matter. *Information, Communication & Society*, 18(5), 569-582. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1012532>
- Ross, L., & Pongracz, S. (2008). The library is dead, long live the library! The practice of academic librarianship and the digital revolution. *The Journal of Academic Librarianship*, 34(2), 145-152. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2007.12.006>
- Rutherford, N. (2016) To float or not to float. Inside Nashville PL's examination of the method's performance. *Library Journal*, 141(6), 46–48.
<https://www.libraryjournal.com/story/to-float-or-not-to-float-collection-management>

- Sandelin, F. (2021). SOM-undersökningen i Göteborg 2016–2020. I Björn Rönnerstrand, Maria Solevid & Henrik Oscarsson (red) *Hög tid för Göteborg* (s. 213-224). SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Shepherd, J., Petrillo, R., & Wilson, A. (2018). Settling in: How newcomers use a public library. *Library Management*, 39(8/9), 583-596. <https://doi.org/10.1108/LM-01-2018-0001>
- Shuva, N. Z. (2021). Everybody thinks public libraries have only books: Public library usage and settlement of bangladeshi immigrants in Canada. *Public Library Quarterly*. DOI: 10.1080/01616846.2022.2074244
- Svedemyr, F. (2013). Stadsbiblioteket kliver fram. *noll27*. <http://www.noll27.se/2013/01/stadsbiblioteket-kliver-fram/>
- Söderholm, J., & Nolin, J. (2015). Collections redux. *The Library Quarterly*, 85(3), 244-260. DOI: 10.1086/681608
- Söderlind, Å., & Elf, G. (2014). “Vi arbetar i medborgarnas tjänst” : en kartläggning av mediestrategiskt arbete på bibliotek utifrån normerande dokument. Svensk biblioteksforening.
- Uppföljning: en uppföljning av utvärderingen av flytande bestånd på Folkbiblioteken i Göteborg. (2015). [Opublicerat material].
- Van der Veer Martens, B. (2011). Approaching the anti-collection. *Library trends*, 59(4), 568-587. DOI: 10.1353/lib.2011.0021.
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Weber, K. (2016) *The benefits and drawbacks of working with floating collections: The perceptions of public librarians*. [Masteruppsats, University of North Carolina at Chapel Hill]. Carolina Digital Repository. <https://doi.org/10.17615/yjdh-8626>
- Wildemuth, B. M. (2016). *Applications of social research methods to questions in information and library science* (2 uppl.). Libraries unlimited.
- Åslund Jerkvall, L. (2014). *Flytande bestånd och barnbibliotek : en intervjustudie med sex barnbibliotekarier*. [Kandidatuppsats, Högskolan i Borås]. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-17844>